

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1986/87: 19

om sysselsättningsskapande åtgärder
(prop. 1986/87: 150)

AU
1986/87: 19

Sammanfattning

Utskottet behandlar i betänkandet den till proposition 1986/87:150 fogade bilagan 6 (arbetsmarknadsdepartementet) samt fyra med anledning av propositionen väckta motioner, i förekommande fall i aktuella delar.

I propositionen föreslås åtgärder särskilt för långtidsarbetslösa, ungdomar och deltidarbetslösa.

I fråga om de långtidsarbetslösa biträder utskottet regeringens förslag om att 350 milj. kr. skall avsättas för särskilda åtgärder. Större delen av beloppet utgör en omfördelning av redan tidigare anvisade medel.

För ungdomarnas del föreslås att arbete i ungdomslag, om så behövs, skall kunna föregås av en med tre veckor förlängd tid för s. k. jobbsökaraktiviteter. Under den tiden är den unge inskriven i ett ungdomslag. För arbetslösa 20–24-åringar föreslås ytterligare 150 milj. kr. till utbildningsåtgärder.

När det gäller deltidarbetslösa redovisas ett regeringsbeslut om att införa vissa begränsningar i rätten till arbetslöshetsersättning. Samtidigt föreslås att ett anslag om 60 milj. kr. skall bli anvisat till åtgärder för att hjälpa enskilda personer att komma ur sin deltidarbetslöshet.

Vidare tillstyrker utskottet förslag från regeringen om ändrade regler för utbildning i företag, försök med ändrade statsbidragsbestämmelser för vissa beredskapsarbeten samt om ytterligare medel dels till sysselsättningsskapande åtgärder, dels till insatserna i östra Norrbotten.

Slutligen föreslås bemyndigande för regeringen att vidta erforderliga åtgärder för att underlätta omställningar för personer som drabbas av handelsbojkotten mot Sydafrika. Hur dessa åtgärder skall finansieras behandlas dock inte i betänkandet utan beredningen av den frågan sker i finansutskottet.

Mot utskottets ställningstaganden har på olika punkter reservationer avgivits av moderata samlingspartiet, folkpartiet, centerpartiet och vänsterpartiet kommunisterna. Folkpartiet har till betänkandet fogat ett särskilt yttrande.

I den aktuella bilagan till propositionen föreslår regeringen efter föredragning av statsrådet Leijon att riksdagen skall

dels anta inom arbetsmarknadsdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i lagen (1983:1070) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare,

dels godkänna vad som förordats om utnyttjande av medel för åtgärder för långtidsarbetslösa,

dels bemyndiga regeringen att i enlighet med vad som förordats i det föregående vidta de åtgärder som kan bli nödvändiga för att underlätta omställningar för personer som drabbas av handelsbojkotten mot Sydafrika,

dels godkänna vad som anförts om grunderna för bidrag till utbildning i företag,

dels till anslaget Arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1987/88 utöver i proposition 1986/87: 100 bil. 12 upptagna medel anvisa ett reservationsanslag av 150 000 000 kr.,

dels godkänna vad som förordats om en försöksverksamhet med ändrade statsbidragsregler för beredskapsarbeten av investeringskaraktär,

dels till anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder för budgetåret 1987/88 utöver i proposition 1986/87: 100 bil. 12 upptagna medel anvisa ett reservationsanslag om 25 000 000 kr.,

dels till anslaget Utvecklingsinsatser i östra Norrbotten för budgetåret 1987/88 utöver i proposition 1986/87: 100 bil. 12 upptagna medel anvisa ett reservationsanslag om 15 000 000 kr.,

dels till anslaget Åtgärder för deltidsarbetslösa för budgetåret 1987/88 anvisa ett reservationsanslag om 60 000 000 kr.,

dels ock att bemyndiga regeringen att disponera motsvarande högst 33 495 000 kr. i 1987 års priser ur fonden för arbetsmiljöförbättringar för införandet av ISA/SARA-systemet.

Lagförslaget i propositionen fogas som bilaga till detta betänkande.

Motionerna

1986/87: A106 av Börje Hörnlund m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder för budgetåret 1987/88 utöver i proposition 1986/87: 100 bil. 12 upptagna medel anvisa ett reservationsanslag om 35 000 000 kr.,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ersättningsreglerna för deltidsarbetslösa,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om insatser för långtidsarbetslösa,

4. att riksdagen beslutar om ändring i 2 § 3 mom. i lagen om arbete i ungdomslag enligt följande:

”Kommuner får låta ungdomar i ungdomslag utföra arbetsuppgifter åt enskilda och offentliga arbetsgivare enligt ungdomars önskemål såvitt det

inte är lämpligare att dessa arbetsuppgifter utförs inom ramen för ordinarie anställningar eller annan arbetsmarknadspolitisk stödform.”,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om arbetsmarknadsutbildningen,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om villkoren för statsbidrag till inskolningsplatser.

1986/87: A107 av Alf Wennerfors m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående långtidsarbetslöshet,

2. att riksdagen avslår vad regeringen förordat angående utnyttjande av medel för åtgärder för långtidsarbetslösa,

3. att riksdagen till Sysselsättningsskapande åtgärder för budgetåret 1987/88 utöver i proposition 1986/87: 100 bil. 12 upptagna medel för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 15 000 000 kr.,

4. att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1983: 1070) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående åtgärder mot ungdomsarbetslöshet,

6. att riksdagen avslår regeringens förslag att till Arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1987/88 utöver i proposition 1986/87: 100 bil. 12 upptagna medel för budgetåret 1987/88 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 000 kr.,

7. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändrade regler för ersättning vid deltidarbetslöshet i enlighet med vad som i motionen anförts,

8. att riksdagen avslår regeringens förslag att till Åtgärder för deltidarbetslösa för budgetåret 1987/88 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 000 kr.,

9. att riksdagen avslår regeringens förslag att till Utvecklingsinsatser i östra Norrbotten för budgetåret 1987/88 utöver i proposition 1986/87: 100 bil. 12 för budgetåret 1987/88 upptagna medel anvisa ett reservationsanslag av 15 000 000 kr.

Yrkandena 10 och 11 är hänvisade till finansutskottet.

1986/87: A108 av Birger Hagård (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utvärdering av arbetsmarknadsutbildning i företag i enlighet med vad som i motionen anförts och att regeringen därefter återkommer till riksdagen med förslag till nya riktlinjer för sådan utbildning.

1986/87: Fil 16 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

16. att riksdagen beslutar att de deltidarbetslösa skall uppbära arbetslöshetsförsäkring i 300 dagar,

17. att riksdagen hos regeringen begär förslag om vetorätt för fackliga organisationer i fråga om deltidarbete,

18. att riksdagen hos regeringen begär förslag om obligatorisk arbetsförmedling,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om behovet av en snabb arbetstidsförkortning till sex timmars arbetsdag.

Motionen behandlas i övriga delar av finansutskottet m. fl. utskott.

Inledning

I betänkandet AU 1986/87: 11 med anledning av förslagen i årets budgetproposition och anslutande motioner har utskottet tagit ställning till inriktningen av och medelsbehovet för arbetsmarknadspolitiken under nästa budgetår. I samband därmed redovisade utskottet sin syn på utvecklingen på arbetsmarknaden och behovet av åtgärdsinsatser. Vid beredningen av ärendet framkom skiftande bedömningar på en rad punkter, vilket ledde till ett mycket stort antal reservationer till betänkandet.

I detta ärende har utskottet att pröva arbetsmarknadsdepartementets bilaga till kompletteringspropositionen samt fyra anslutande motioner. De frågor som tas upp gäller särskilt långtidsarbetslösheten, problemen med den ökande deltidarbetslösheten och vissa ungdomsfrågor. Dessutom aktualiseras frågor om arbetsmarknadsutbildningen, beredskapsarbetena, det särskilda stödet till östra Norrbotten och det s. k. starta-eget-bidraget m. m.

Långtidsarbetslösa

I propositionen anförs att antalet långtidsarbetslösa under de senaste tre åren har kunnat begränsas. Enligt AMS sökandestatistik har antalet gått ned från närmare 43 000 personer i genomsnitt per månad år 1984 till knappt 35 000 år 1986. Med hänsyn till vikten av en fortsatt minskning av långtidsarbetslösheten har riksdagen nyligen beslutat (AU 1986/87: 11, rskr 139) att inom ramen för rekryteringsstödet för budgetåret 1987/88 avsätta 290 milj. kr. som enbart får utnyttjas för åtgärder för långtidsarbetslösa.

AMS har i skrivelse den 27 mars 1987 lämnat förslag till kompletterande insatser för nästa budgetår. I skrivelsen framhålls bl. a. att den nuvarande definitionen av långtidsarbetslöshet — sex resp. fyra månaders obruten arbetslöshet — är för snäv och uteslänger grupper med stora problem på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsministern är dock inte beredd att nu föreslå någon ändring av definitionen.

Mot bakgrund av AMS bedömning att antalet långtidsarbetslösa ytterligare bör kunna begränsas föreslås i propositionen att insatserna mot långtidsarbetslösheten förstärks. Särskilda medel för rekryteringsstöd, beredskapsarbete, arbetsmarknadsutbildning, bidrag till att starta eget eller en kombination av dessa åtgärder bör avsättas till riktade insatser för de långtidsarbetslösa. Totalt förordas att 350 milj. kr. avsätts för dessa insatser under budgetåret 1987/88. Detta bör enligt propositionen ske genom utnyttjande av dels de ovannämnda 290 milj. kr., dels 50 milj. kr. av de medel till beredskapsarbeten som under nästa budgetår står till regeringens förfogande, dels genom ett medelstillskott om 10 milj. kr.

Arbetsmarknadsministern föreslår vidare att man vid medelstilldelningen till län och arbetsförmedlingar bör utgå från att dessa åtar sig att under budgetåret svara för att antalet långtidsarbetslösa minskas med ett givet

antal. Vidare aviseras ett senare förslag till regeringen att AMS får i AU 1986/87:19 uppdrag att redovisa erfarenheterna av dessa åtgärder.

I kommittémotion 1986/87: A107 av moderata samlingspartiet anföras att många långtidsarbetslösa finns på orter med en dålig arbetsmarknadssituation och att flyttning ibland kan vara enda alternativet för att få arbete. Det är därför olyckligt att regeringen avskaffar den s. k. starthjälpen som nu utgår vid flyttning till annan ort för tillträde av en anställning. Vidare framhålls i motionen att man finner det naturligt att AMS inom ramen för sin verksamhet bör beakta de långtidsarbetslösas situation utan att särskilda medel ställs till förfogande. Om riksdagen hade följt moderata samlingspartiets förslag att låta AMS svara för detaljutformningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna skulle det inte krävas att riksdagen tar ställning till de särskilda insatserna för de långtidsarbetslösa. I motionen erinras om att av de 350 milj. kr. som enligt propositionen avsätts för detta ändamål är det endast 10 milj. kr. som utgör medelstillskott. Detta tillskott bedöms inte vara tillräckligt motiverat. Propositionens förslag avstyrks därför i denna del.

Centerpartiet menar i kommittémotion 1986/87: A106 att den i propositionen nämnda "begränsningen" av genomsnittsantalet långtidsarbetslösa delvis kan vara en avspeglning av att antalet förtidspensioneringar på grund av arbetslöshet ökat sedan regeringsskiftet. Eftersom andelen långtidsarbetslösa på sikt tenderar att öka vill centerpartiet understryka rekryteringsstödet betydelse för anställning av långtidsarbetslösa i näringslivet. Vidare framhålls att arbetsförmedlingarna självklart bör sköta sin uppgift att minska antalet arbetslösa utan att ställa krav på särskilda medel. Detta bör ges regeringen till känna.

Utskottet delar uppfattningen i propositionen att det finns skäl att vidta olika riktade insatser för utsatta grupper på arbetsmarknaden, bl. a. de långtidsarbetslösa. Därigenom uppnås även en totalt sett sänkt arbetslöshet. Utskottet anser i likhet med propositionen att arbetsförmedlingarna bör ha tillgång till olika åtgärder såsom rekryteringsstöd, beredskapsarbete, arbetsmarknadsutbildning, starta-eget-bidrag eller en kombination av dessa åtgärder för att minska långtidsarbetslösheten. Även andra åtgärder kan vara aktuella som gör det möjligt för en långtidsarbetslös att få ett varaktigt arbete. Utskottet ser positivt på att arbetsförmedlingen för varje enskild individ försöker finna den lämpligaste åtgärden och att de långtidsarbetslösa kvinnornas situation särskilt uppmärksammas. Utskottet tillstyrker därför propositionens förslag beträffande medelstilldelningen för ändamålet.

Vidare har utskottet intet att invända mot arbetsmarknadsministerns förslag om att viss medelstilldelning till län och arbetsförmedlingar kan göras beroende av att dessa åtar sig att minska antalet långtidsarbetslösa med ett givet antal.

Det ovan anförda innebär att utskottet biträder regeringens förslag i denna del och avstyrker de behandlade motionerna i motsvarande del.

Statistiska uppgifter

Under denna rubrik har utskottet i det i vintras avgivna arbetsmarknadsbetänkandet AU 1986/87:11 behandlat en rad frågor om sysselsättning för ungdomar med anledning av förslag i årets budgetproposition och i anslutning till denna väckta motioner (se s. 33–41 samt reservationerna 12–26). I ett inledande avsnitt med statistiska uppgifter om arbetslöshet och sysselsättning bland ungdomar åren 1982–1986 konstaterades bl. a. att arbetslösheten bland tonåringarna år 1984 gick ned avsevärt som en avsedd effekt av den nya verksamheten med ungdomslag. Samtidigt noterade utskottet att arbetslösheten bland de äldre ungdomarna (20–24 år) förblivit oförändrat hög trots de senaste årens förbättrade konjunktur.

Under det första kvartalet i år har arbetslösheten bland ungdomar sjunkit något jämfört med motsvarande tid förra året, för ungdomar 16–19 år från 3,9 till 3,5 % och för ungdomar 20–24 år från 5,7 till 4,9 %. Antalet ungdomar i ungdomslag har minskat från 29 000 första kvartalet 1986 till 24 000 första kvartalet i år.

De frågor som aktualiseras i kompletteringspropositionen och motionerna gäller ungdomslagen, inskolningsplatserna samt problemen med arbetslösheten bland 20–24-åringarna.

Ungdomslagen

Enligt 14 § lagen om arbete i ungdomslag åligger det arbetsförmedlingen/länsarbetsnämnden att senast inom tre veckor anvisa arbete i ungdomslag åt ungdomar som anmäler sig som arbetssökande om villkoren för sådan anvisning i övrigt är uppfyllda. I de fall ungdomarna anmäler sig efter att ha slutat skolan eller annan, inte helt kortvarig utbildning kan anvisningstiden förlängas till tre månader.

AMS har föreslagit hos regeringen att den kortare anvisningstiden om tre veckor förlängs till tre månader. När det gäller ungdomar som slutat skolan i juni bör anvisningstiden om tre månader kunna förlängas till den 1 november. Ungdomarna förutsätts få uppbära ersättning med 140 kr. per dag under den förlängda anvisningstiden.

Arbetsmarknadsministern anför i propositionen att det inte är önskvärt med en generell förlängning av anvisningstiden. Däremot bör det finnas möjligheter att *förlänga tiden för jobbsökaraktiviteterna* i samband med placeringar i ungdomslag. Det föreslås sålunda att ungdomarna skall kunna fortsätta att delta i sådana aktiviteter under ytterligare tre veckor samtidigt som de formellt är anvisade arbete i ett ungdomslag och uppbär lön och andra förmåner som är förenade med detta arbete. Det till propositionen fogade lagförslaget innebär att lagen om arbete i ungdomslag tillförs en ny 14 a § med det nu angivna innehållet.

Moderata samlingspartiet yrkar i kommittémotion 1986/87:A107 att regeringens förslag till lagändring skall avslås. Motionärerna anser att ungdomarna själva skall söka arbete under en tid innan de med hjälp av statliga eller kommunala åtgärder bereds sysselsättning. AMS förslag var i detta

avseende riktigt. Det är också positivt att arbetsförmedlingarna lär ungdomar hur man söker arbete på egen hand. Regeringens förslag innebär inte någon förbättring. Anvisningstiderna för placering i ungdomslag bibehålls oförändrade. Under den period då lön skall utgå som om den unge arbetade i ett ungdomslag skall hon eller han vara befriad från arbete för att i stället ägna sig åt jobbsökarverksamhet. Detta är en farlig utveckling. Det finns risk för att många unga människor bibringas uppfattningen att arbetsökande är en uppgift som man skall göra i grupp och med statlig ersättning.

I motion A107 framställs dessutom ett yrkande om förberedelser för att införa ett system med utvidgat uppföljningsansvar och arbetspraktik för ungdomar. Det yrkandet redovisas i den följande framställningen.

Möjligheterna att förlänga anvisningstiden för placering i arbete i ungdomslag har diskuterats tidigare, se bl. a. AU 1985/86: 19 s. 24, reservation 10 av m. fp. Utskottet avvisade då ett förslag om att generellt förlänga anvisningstiden till tre månader. Ett avslag på det nu föreliggande lagförslaget i enlighet med moderaternas yrkande leder likaså till att nuvarande regler om anvisningstiden blir oförändrade. Utskottet ser för sin del lagförslaget som ett sätt att tillmötesgå de förnyade önskemålen att ge arbetsförmedlingen bättre tid att pröva olika handlingsalternativ till placering i ungdomslag. Med avstyrkande av motionens avslagsyrkande tillstyrker utskottet alltså lagförslaget i denna del. I likhet med arbetsmarknadsministern vill utskottet understryka att den förordade lagändringen inte får leda till att förmedlingsinsatserna och de fortsatta jobbsökaraktiviteterna upphör i och med att ungdomarna börjar arbeta i ungdomslag.

Arbete i ungdomslag skall i första hand utföras hos offentliga arbetsgivare, men under vissa förutsättningar kan ungdomar *placeras även hos enskilda arbetsgivare*. Sådana placeringar kräver enligt lagens 2 § medgivande av arbetsförmedlingen. Centerpartiet föreslår i kommittémotion 1986/87: A106 att paragrafen ändras så att kravet på medgivande från arbetsförmedlingen slopas. Det skall alltså vara möjligt för kommunerna själva att låta ungdomarna utföra arbete åt enskilda såväl som offentliga arbetsgivare i enlighet med ungdomarnas önskemål. Som en allmän utgångspunkt anges att det tillfälliga arbetet skall vara ett led i de ungas utbildning. Det skall här inskjutas att den nämnda paragrafen föreslås bli ändrad även i propositionen – dock endast i formellt hänseende.

När verksamheten med ungdomslag tidigare behandlats har utskottet understrukit vikten av att de ungas egna önskemål om arbetsplacering så långt möjligt beaktas. Just hänsynen till de ungas skiftande praktikönskemål har varit det bärande motivet för att öppna möjlighet till placeringar på den enskilda sektorn. När ungdomar placeras hos enskilda företag innebär det att de får utföra arbete utan några kostnader för löner och avgifter för företaget. Detta kan ge anledning att överväga om det inte är möjligt att använda någon annan arbetsmarknadspolitisk stödform med lägre subventionsgrad, t. ex. placering i form av enskilt beredskapsarbete.

Det måste vidare beaktas att samhället har att främja sysselsättningen för andra utsatta grupper, såsom handikappade, långtidsarbetslösa m. fl. Även i sådana fall används lönesubventioner, som dock är på en lägre nivå

än för ungdomar i ungdomslag. Eftersom det är staten som betalar bör det vara en statlig uppgift att göra de intresseavvägningar som kan uppkomma i de fall som nu antytts. Utskottet avstyrker därför att man gör en lagändring med den innebörd som centerpartiet har yrkat i motion A106. Den aktuella lagparagrafen bör antas av riksdagen med den lydelse som har förordats i propositionen, dvs. med den nedan angivna formella ändringen.

Propositionens *lagförslag i övrigt* avser vissa formella justeringar, framför allt betingade av att arbetsförmedlingarna vid årsskiftet upphörde att vara egna myndigheter och nu organisatoriskt ingår i länsarbetsnämnderna. Lagförslaget i den delen ger inte utskottet anledning till erinran.

Inskolningsplatserna

Den nya verksamheten med inskolningsplatser för ungdomar i åldern 18–19 år (se AU 1985/86: 19 s. 22–24 och AU 1986/87: 11 s. 38–39) bygger på att parterna på arbetsmarknaden träffar avtal om dessa platser. På central nivå ingicks avtal i september 1986. Det centrala avtalet skall kompletteras med avtal på förbunds nivå. Enligt propositionen har sådana avtal hittills träffats för drygt 50% av den privata arbetsmarknaden. Avtal saknas fortfarande för verkstadsindustrin, vilket arbetsmarknadsministern betecknar som anmärkningsvärt. Hon anmäler att hon senare kommer att föreslå regeringen att den gällande bidragsförordningen skall ändras så att alla avtal som träffas efter den 1 juli i år får omfattas av statsbidrag först efter särskild prövning av regeringen.

Moderata samlingspartiet konstaterar i kommittémotion 1986/87: A107 att arbetsmarknadsministern nu försöker sätta press på arbetsmarknadens parter genom att sätta en tidsgräns för vilka löneavtal som kan ligga till grund för placeringar på inskolningsplatser. Motionärerna uttalar vidare att det är anmärkningsvärt att fackföreningarna fortfarande vidhåller sin linje att ungdomarna från början skall ha normala avtalsenliga löner. Enligt deras mening medverkar en sådan lönepolitik i hög grad till att ungdomar utestängs från arbetsmarknaden. Rimligen måste de fackliga företrädarna ha förståelse för ungdomars problem att skaffa sig platser som kan leda till fast arbete.

Centerpartiet anser i kommittémotion 1986/87: A106 att det är väsentligt att avtal sluts om inskolningsplatser för hela den privata arbetsmarknaden. Regeringens uppgift måste vara att påskynda att avtal träffas mellan huvudorganisationerna inom samtliga branschområden. Regeringens avsikt att låta avtal om inskolningsplatser, vilka slutits efter den 1 juli, komma i åtnjutande av statsbidrag först efter särskild prövning riskerar snarare att få en menlig inverkan på huvudorganisationernas vilja att sluta avtal. Det finns ingen anledning att försvåra och i realiteten försena insatserna för att ge ungdomar jobb genom en sådan regel. Detta bör ges regeringen till känna.

Det är angeläget att verksamheten med inskolningsplatser kommer i gång, och statsmakterna har därför försökt driva på parterna att göra upp om dessa platser. I februari i år skrev arbetsmarknadsministern till LO,

PTK och SAF med begäran om en redovisning för vilka förbundsområden som redan träffat avtal eller före budgetårets utgång med säkerhet skulle komma att omfattas av avtal. Parternas svar har gett bakgrund till arbetsmarknadsministrarnas redovisning och slutsatser i propositionen. Utskottet underströk i mars i det tidigare nämnda betänkandet AU 1986/87:11 det ansvar parterna på arbetsmarknaden har för att medverka till att underlätta ungdomars övergång från skola till arbetsliv och att förbättra deras möjligheter att få en önskvärd arbetslivserfarenhet inom det enskilda näringslivet.

Den ordning som anmäls i propositionen med särskild prövning av statsbidragsfrågan i de fall avtal om inskolningsplatser träffas först efter den 1 juli har självfallet inte till syfte att bromsa tillkomsten av nya avtal efter den tidpunkten. Meningen är, såsom konstateras i den ovannämnda moderatmotionen, att sätta en ytterligare press på berörda parter att sluta avtal så snart som möjligt. Det innebär att det saknas anledning för riksdagen att göra det tillkännagivande till regeringen som begärs i motion A106. Denna avstyrks följaktligen i motsvarande del.

I motion 1986/87:A107 erinras om att moderata samlingspartiet i den tidigare i år väckta motionen 1986/87:A258 om ungdomars ställning på arbetsmarknaden föreslagit att ungdomslagen avskaffas och ersätts med ett nytt och *utvidgat uppföljningsansvar för ungdomar* i åldern 15–19 år. Därmed avses att hjälpa arbetslösa ungdomar till ytterligare utbildning eller arbete. Som en utväg för de ungdomar som inte har kunnat få arbete och inte velat eller kunnat studera mera har föreslagits ett system med arbetspraktik.

Det understryks i den nu föreliggande motionen att inskolningsplatserna innebär en förbättring i förhållande till den hårt kritiserade ungdomslagen. Tanken att unga arbetslösa skall kunna få komma ut på företag är god. I det nyssnämnda förslaget om arbetspraktik har dessa tankar utvecklats längre. Förslaget innebär att arbetspraktiken är en av olika möjligheter att inom ramen för ett integrerat sätt hjälpa ungdomar att skaffa sig fotfäste på arbetsmarknaden. Det föreslagna uppföljningsansvaret innefattar ett flertal olika åtgärder, men det är alltid den enskilda individen som står i centrum. Det är hon eller han som skall hjälpas och stödjas – inte ett objekt som skall styras och placeras.

Motionärerna säger att det nu dess värre är för sent att införa arbetspraktikplatser under det kommande budgetåret. De föreslår därför att regeringen redan nu skall vidta förberedande åtgärder för att systemet med utvidgat uppföljningsansvar skall kunna införas fr.o.m. budgetåret 1988/89. Detta bör ges regeringen till känna.

Riksdagen har tidigare i år anslutit sig till utskottets uppfattning i betänkandet AU 1986/87:11 (s. 36, res. 13 av m) att det inte är aktuellt att avveckla nuvarande särskilda stödinsatser för ungdomar och att ersätta dem med helt nya åtgärder enligt den modell moderata samlingspartiet förespråkar. Utskottet anser inte att den nu föreliggande motionen ger anledning för riksdagen att frånga nyssnämnda ställningstagande och avstyrker med hänsyn härtill motionen på denna punkt.

Som inledningsvis nämnts har arbetslösheten bland ungdomar i åldern 20–24 år förblivit hög. Till en del kan detta förklaras av att det totala antalet ungdomar i denna ålder har ökat kraftigt de senare åren. Ökningen kommer att fortsätta även innevarande år. På grund härav finns det risk för en högre arbetslöshet i år än förra året bland ungdomar i den aktuella åldersgruppen.

Av de undersökningar som AMS har gjort om sammansättningen av arbetslösa i åldern 20–24 år har sammanfattningsvis framkommit att det är fråga om en grupp ungdomar med en svag förankring på arbetsmarknaden och att deras problem ofta inte är att få arbete utan att få ett arbete som är varaktigt. Det är nämligen vanligt bland dessa ungdomar med tillfälliga anställningar och korta vikariat med arbetslöshetsperioder däremellan.

I propositionen sägs att den lämpligaste åtgärden för att de ungdomar det här gäller skall få varaktiga arbeten är att ge dem en kompletterande utbildning eller en vidareutbildning. För att ungdomarna så långt möjligt skall kunna beredas sådan utbildning förordas att ytterligare 150 milj. kr. tillförs anslaget Arbetsmarknadsutbildning för utbildning av ca 5 000 personer. Utskottets ställningstagande till denna anslagsframställning redovisas i ett följande avsnitt.

Ungdomar som har dåligt självförtroende eller är "skoltrötta" eller yrkesbestämda bör enligt propositionen kunna erbjudas en kortare utbildning om ca 10 veckor med både utbildning och arbetsmarknadsinformation som varvas med praktik ute på företagen, företrädesvis inom industrin. Utskottet vill med anledning härav erinra om att en motsvarande typ av kurser, de s. k. ALU-kurserna (ALU = arbetsliv och utbildning), var ett flitigt använt och uppskattat inslag i arbetsmarknadsutbildningen på 1970-talet.

Avslutningsvis i detta avsnitt av propositionen pekar arbetsmarknadsministern på möjligheterna att med det avtal som nu finns på det kommunala området varva beredskapsarbete och utbildning. Denna åtgärd har visat sig vara mycket bra för personer med bristande utbildning, men det har enligt arbetsmarknadsministern hittills inte funnits särskilt stort intresse för åtgärden bland kommunerna.

Deltidsarbetslösa

I årets budgetproposition, bilaga 10 s. 16–17, liksom i det förutnämnda betänkandet AU 1986/87:11 s. 70–71 har berörts skälen till de under senare år växande kostnaderna för kontantstödet vid arbetslöshet, bl. a. det ökade utnyttjandet av arbetslöshetsersättning vid partiell arbetslöshet, s. k. fyllnadsmarkering. I budgetpropositionen anmälde arbetsmarknadsministern att hon avsåg att senare föreslå regeringen åtgärder inom ramen för arbetslöshetsförsäkringen för att komma till rätta med problemen.

I kompletteringspropositionen redovisar nu arbetsmarknadsministern att hon vid samma regeringssammanträde som beslut fattas om propositionens framläggande för riksdagen, dvs. den 23 april, kommer att föreslå

regeringen att det skall meddelas verkställighetsföreskrifter till lagarna om arbetslöshetsförsäkring och kontant arbetsmarknadsstöd. Dessa föreskrifter kommer att medföra att arbetslöshetsersättning får utgå i högst 150 ersättningsdagar vid deltidslöshet. Den längsta tiden för fyllnadsersättning kommer att variera med deltidslöshetens omfattning, från maximalt ca 14 månader för halvtidslöshet till maximalt ca 35 månader för den som får ersättning för en dag per vecka.

Arbetsmarknadsministern bedömer det dock inte som rimligt att en deltidslöshetens problem i normalfallen skall vara olösta under så lång tid som nu nämnts. En omprövning av ersättningsfallen bör göras var sjätte månad, varvid förutsätts att rätt till fortsatt ersättning skall omfatta bl. a. dem som har fyllt 55 år och dem som trots intensiva insatser, egna och från arbetsförmedlingens sida, inte har kunnat erbjudas arbete på hemorten eller annan ort med en arbetstid som svarar mot den som den deltidslöshet vill ha. Det förutsätts vidare att vederbörande inte har kunnat erbjudas en lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

Problemet med otillfredsställande arbetstider, fortsätter arbetsmarknadsministern, kan inte lösas enbart genom begränsningar i ersättningsrätten utan måste angripas på bred front och genom medverkan av arbetsmarknadsmyndigheterna, arbetsgivarna och de fackliga organisationerna. Bl. a. hänvisas till AMS nyligen antagna handlingsprogram för arbetsmarknadsproblemen på den kommunala sektorn.

För att öka arbetsmarknadsmyndigheternas möjligheter att stödja deltidslöshet utan att det sker på bekostnad av andra angelägna sökandegrupper föreslås i propositionen att dessa myndigheter under nästa budgetår skall få disponera ett nytt anslag, benämnt Åtgärder för deltidslöshet genom kompletterande arbetsmarknadsutbildning på heltid eller deltid, beredskapsarbeten på deltid vid sidan av annat deltidslöshet m. m. Ett belopp om 3 milj. kr. av anslaget bör få användas av AMS och de fackliga organisationerna till gemensamma projekt för att aktivera arbetssökande och arbetsgivare, för informationsspridning och för utarbetande av handlingsprogram m. m.

Arbetsmarknadsministerns anmälan att föreskrifter kommer att utfärdas om *begränsning av arbetslöshetsersättningarna vid deltidslöshet* har lett till följande ställningstaganden i de föreliggande motionerna.

Moderata samlingspartiet anför i kommittémotion 1986/87: A107 att det är rimligt att bibehålla ett system för arbetslöshetsersättning vid deltidslöshet, men den anpassningstid som tillämpas vid vanlig arbetslöshet borde också kunna tillämpas beträffande deltidslöshet. Det innebär att en person som är deltidslös, liksom andra arbetslösa, normalt bör ha ca ett år på sig att anpassa sig till den nya situationen. Riksdagen bör därför begära förslag från regeringen härom. I avvaktan härpå kan den ordning som redovisas i propositionen accepteras.

Centerpartiet i kommittémotion 1986/87: A106 och vänsterpartiet kommunisterna i partimotion 1986/87: Fi116 anser att begränsningen av ersättningsrätten för deltidslöshet inte bör genomföras.

Centerpartiet invänder att de nya reglerna är utformade på ett sådant

sätt att de stimulerar till en ökad geografisk rörlighet och en fortsatt utarmning av redan utsatta bygder. Reglerna har dessutom udden riktad mot kvinnorna som utgör huvuddelen av de deltidssamarbetande. Därmed är reglerna oacceptabla från jämställdhetssynpunkt. Motionärerna yrkar att vad de har anfört skall ges regeringen till känna.

Även vänsterpartiet kommunisterna utgår från att regeringens begränsningsåtgärd huvudsakligen kommer att omfatta kvinnorna eftersom deras arbetsmarknad till stor del finns inom de områden där deltidssamarbete främst förekommer, nämligen inom den offentliga sektorn och inom handeln. Enligt vpk vore det naturligare att i första hand rikta åtgärderna mot arbetsgivarna i stället för att försämma för dem som inte kan få heltidssamarbete. I vpk-motionen yrkas att riksdagen skall besluta att de deltidssamarbetslösa skall kunna uppbära arbetslöshetsersättning under 300 ersättningsdagar.

I ärendet har företrädare för Svenska facklärarförbundet, Sveriges lärarförbund och Lärarnas riksförbund vid en uppvaktning påtalat de nya reglernas negativa effekter för deras deltidssamarbetslösa medlemmar, bl. a. med hänsyn till oklarheter kring begreppet deltidssamarbetslöshet när det gäller lärare.

Utskottet vill erinra om att till år 1984 kunde deltidssamarbetslösa få arbetslöshetsersättning under högst 50 dagar. Denna snäva begränsning medförde bl. a. nackdelen att det kunde te sig fördelaktigt för deltidssamarbetslösa att vid ersättningstidens slut bli arbetslösa på heltid. De regler som infördes år 1984 och som innebar att deltidssamarbetslösa liksom övriga arbetslösa har rätt till ersättning under 300 dagar har medfört en avsevärd förlängning av den tidrymd under vilken ersättningarna kan utgå. Deltidssamarbetslösa kan nu uppbära ersättning från två och ett halvt år till i extremfallen uppemot sex år.

Parallellt med regeländringarna har det skett en kraftig ökning av kostnaderna för fyllnadsmarkeringarna men också en utveckling mot allt fler arbeten med korta arbetstider som inte stämmer överens med de arbetssökandes önskemål. Detta är fallet särskilt inom den offentliga sektorn men också inom handeln. Dessa problem med arbetstiderna måste, som arbetsmarknadsministern har framhållit, angripas på bred front och med olika åtgärder. Man kommer därvid inte från de nu berörda ersättningsreglerna dels med tanke på den allvarliga kostnadsutvecklingen för staten, dels att reglerna tydligen ger incitament för arbetsgivare att inrätta deltidssamarbetsställningar med beaktande av att de anställda kan kompenseras ekonomiskt via arbetslöshetsersättningarna. I den mån det förekommer att arbetstagare finner det förenligt med sina intressen att kombinera deltidssamarbete med partiell arbetslöshetsersättning så är självfallet även detta ett skäl för att uppmärksamma ersättningsreglerna på det sätt som arbetsmarknadsministern nu har gjort.

Sammantaget anser utskottet att det ligger en rimlig intresseavvägning bakom de nya begränsningsreglerna för arbetslöshetsersättning vid deltidssamarbetslöshet. Utskottet förutsätter att regeringen och AMS noga följer effekterna av de nya reglerna och gör de ingripanden och klarlägganden som kan visa sig påkallade. I övrigt hänvisas till att den nu diskuterade problematiken kring deltidssamarbete och arbetslöshetsersättningar kan kom-

ma att tas upp till nya överväganden i anslutning till att den pågående utredningen om kontantstöd vid arbetslöshet redovisar sina förslag i den delen. Riksdagen bör därför inte ta något initiativ i enlighet med centerpartiets och vänsterpartiet kommunisternas yrkanden till att man skall behålla den ordning som infördes år 1984 och som medger 300 ersättningsdagar även för deltidarbetslösa. Inte heller anser utskottet att det är aktuellt för riksdagen att initiera ytterligare begränsningar i ersättningsrätten som moderata samlingspartiet förespråkar. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna A106, A107 och Fi116 i här berörda delar.

När det gäller frågan om *anvisande av särskilda medel till åtgärder för deltidarbetslösa* yrkar moderata samlingspartiet i kommittémotionen 1986/87:A107 att regeringens framställning i denna del skall avslås av riksdagen. Motionärerna anför att det är väsentligt att arbetsförmedlingarna strävar efter att finna lösningar för deltidarbetslösa. Detta bör dock kunna ske inom ramen för de ordinarie anslagen till arbetsförmedlingen för förmedlingsverksamhet, arbetsmarknadsutbildning m.m. Vad beträffar den i propositionen framförda tanken att anordna beredskapsarbeten på deltid åt deltidarbetslösa anser motionärerna att detta står i strid med tanken att beredskapsarbete skall vara en åtgärd för att ge arbetslösa möjlighet att hålla kontakt med arbetslivet. Det motivet är normalt inte aktuellt när det gäller deltidarbetslösa.

För sin del anser utskottet att om man begränsar möjligheterna till ersättning för de deltidarbetslösa är det rimligt att man sätter andra åtgärder i stället. Det nya anslaget om 60 milj. kr. är avsett att göra det möjligt att vidta särskilda åtgärder för de deltidarbetslösa utan att andra grupper arbetslösa får stå tillbaka i åtgärdshänseende. Med avstyrkande av moderaternas avslagsyrkande tillstyrker utskottet att det i propositionen begärda anslaget anvisas.

I den ovannämnda partimotionen 1986/87:Fi116 från vänsterpartiet kommunisterna föreslås vissa ytterligare åtgärder för att minska deltidarbetslösheten. En *facklig vetorätt beträffande deltidarbete* skulle således enligt motionärerna kunna förbättra de deltidarbetslösas ställning på arbetsmarknaden. Det bör uppdras åt regeringen att lägga fram förslag till en sådan vetorätt. Även ett införande av obligatorisk arbetsförmedling skulle kunna bidra till att minska denna arbetslöshet. Riksdagen bör hos regeringen begära förslag härom. I övrigt, anför motionärerna, är det överlägset bästa sättet att lösa problematiken med deltidarbete att förkorta arbetstiden till sex timmars arbetsdag. De föreslår att riksdagen skall göra ett uttalande om en snabb övergång till en sådan arbetstidsförkortning.

Utskottet delar inte vpk:s uppfattning om effektiviteten av de föreslagna lösningarna för att komma till rätta med deltidarbetslösheten utan avstyrker motion Fi116 även i de nu redovisade delarna.

Insatser i anledning av handelsbojkotten mot Sydafrika

De omställningsproblem för enskilda personer som kan bli följden av handelsbojkotten mot Sydafrika och som kräver samhälleliga ingripanden bör enligt propositionen i första hand kunna klaras genom normala arbets-

marknadspolitiska åtgärder. I vissa fall kan det dock bli nödvändigt med särskilda insatser. Det kan också bli fråga om en något generösare tillämpning av reglerna för de olika åtgärderna eller beslut om nya åtgärder. I propositionen begärs bemyndigande för regeringen att vidta särskilda stödinsatser om de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna bedöms vara otillräckliga för att klara nödvändiga omställningar.

Utskottet tillstyrker att regeringen lämnas det begärda bemyndigandet. Frågan om de åtgärder som blir aktuella skall bekostas via finansfullmakten, vilket regeringen föreslår, eller över ett särskilt på riksstaten anvisat anslag, vilket moderata samlingspartiet förordar i motion 1986/87: A107, är hänvisad till beredning av finansutskottet.

AU 1986/87:19

Arbetsmarknadsutbildning

Särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning

Arbetsmarknadsministern konstaterar att genom riksdagens beslut (AU 1986/87:11, rskr. 139) med anledning av budgetpropositionen kommer AMS att under budgetåret 1987/88 kunna disponera 2 134,8 milj. kr. för upphandling av arbetsmarknadsutbildning. Dessa medel var beräknade för utbildning för ca 85 000 personer. Emellertid har den kostnadsbild som legat till grund för regeringens beräkningar för arbetsmarknadsutbildning under de senaste åren varit för låg. Under budgetåret 1984/85 och 1985/86 beräknades medel för 80 000 deltagare i särskilt anordnad arbetsmarknadsutbildning, medan antalet personer som verkligen deltog uppgick till ca 75 000 resp. 70 000 personer. För innevarande budgetår har medlen liksom för budgetåret 1987/88 beräknats räcka till utbildning för ca 85 000 deltagare.

Det ekonomiska utrymmet för såväl budgetåret 1986/87 som budgetåret 1987/88 möjliggör emellertid – enligt nu gällande kostnadsbild – en upphandling i storleksordningen 1 387 000 utbildningsveckor eller utbildning för ca 73 000 deltagare. Med hänsyn till bl. a. avbeställningar och kursavbrott kommer dock den utbildning som genomförs att i praktiken svara mot ett lägre deltagarantal. För innevarande budgetår bedöms den faktiskt utnyttjade kapaciteten enligt föreliggande prognoser att bli 80–85 % av den upphandlade. Detta innebär dels att antalet deltagare både detta och nästa budgetår blir lägre än förväntat, dels att det, trots ett förbättrat utnyttjande av upphandlad och betald utbildning, finns utrymme för en väsentlig förbättring av platsutnyttjandet.

Arbetsmarknadsministern finner – som refererats i det föregående – det angeläget att öka utrymmet för ytterligare utbildningsinsatser för ungdomar i åldern 20–24 år. Anslaget föreslås därför bli uppräknat med 150 milj. kr., vilket möjliggör ytterligare ca 97 000 utbildningsveckor eller drygt 5 000 deltagare.

Moderata samlingspartiet framhåller i kommittémotion 1986/87:A107 att arbetsmarknadsutbildning ofta kan vara ett verksamt medel för att hjälpa arbetslösa att skaffa sig en ny anställning. I bästa fall kan arbetsmarknadsutbildningen omvandla en arbetslös person till en attraktiv individ på

arbetsmarknaden. Motionärerna framhåller vidare att det är väsentligt att existerande platser för arbetsmarknadsutbildning utnyttjas. Med hänsyn till att regeringen själv konstaterar att resurserna inte nyttjas fullt ut bör man i första hand sträva efter att effektivt utnyttja de platser som finns för arbetsmarknadsutbildning. Med hänvisning till det förhållandevis goda arbetsmarknadsläget finner motionärerna det inte motiverat att öka det totala anslaget till arbetsmarknadsutbildning. De speciella insatserna för ungdomar bör, menar motionärerna, kunna rymmas inom ramen för det normala anslaget till arbetsmarknadsutbildning. Om regeringen senare under året bedömer att behov av ytterligare medel för arbetsmarknadsutbildning föreligger, kan finansfullmakten nyttjas för detta ändamål, anser motionärerna, och yrkar avslag på regeringens förslag om att tillföra anslaget 150 milj. kr.

I centerpartiets kommittémotion 1986/87:A106 konstateras att skillnaden när det gäller arbetsmarknadsutbildningen är anmärkningsvärd mellan för riksdagen tidigare redovisade uppgifter och de förhållanden som nu anges gälla. Motionärerna menar att det krävs en bättre redovisning av bakgrunden till den avsevärda kostnadsökningen för upphandlingen av arbetsmarknadsutbildningen.

Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning om en utökning av arbetsmarknadsutbildningen i förhållande till tidigare beslut med sammanlagt 5000 deltagare under nästa budgetår. Utskottet tillstyrker också den föreslagna medelsanvisningen. Motion A107 (m) avstyrks samtidigt i motsvarande del.

Utskottet har inte heller någon erinran mot *redovisningen för kostnadsökningen inom arbetsmarknadsutbildningen*. Det i sammanhanget behandlade yrkandet i motion A106 (c) avstyrks.

Bidrag till utbildning i företag

Enligt förordningen (1984: 518) om bidrag för arbetsmarknadsutbildning i företag m. m. lämnas ett grundstöd om normalt högst 35 kr. per timme och deltagare under högst 920 timmar för kostnader som är förknippade med utbildningens genomförande. Under förutsättning av att arbetsgivaren åtar sig att göra en motprestation av arbetsmarknadspolitiskt värde kan ytterligare bidrag om högst 35 kr. per timme lämnas som ersättning för lönekostnader för den som utbildas. Motprestationen kan t. ex. vara att anställa en ersättare för den eller dem som genomgår utbildning eller att anordna en praktikplats eller liknande.

Arbetsmarknadsministern anger att AMS i samband med den nyligen avlämnade rapporten om treårsbudget gjorde en uppföljning av de bidrag för utbildning i företag som beviljats under budgetåret 1985/86. Den visar att länsarbetsnämnderna trots en relativt ringa omfattning av motprestationer ändå tillmäter dessa en stor arbetsmarknadspolitisk betydelse.

Arbetsmarknadsministern framhåller att utbildning på arbetsplatsen är av stor betydelse. Mot bakgrund av att näringsliv och myndigheter står inför omfattande omställningsproblem kommer kraven på aktiva utbildningsinsatser att öka. Uppgiften att tillgodose dessa utbildningsbehov fal-

ler i första hand på arbetsgivaren, men under vissa förutsättningar kan det av arbetsmarknadspolitiska skäl vara motiverat att stödja och stimulera utbildningen av redan anställda.

För att de arbetsmarknadspolitiska intentionerna skall framstå klarare, förordar arbetsmarknadsministern att nuvarande regelsystem revideras. Förutsättningen för att arbetsmarknadsmyndigheterna skall kunna stödja företagsintern utbildning skall vara att en arbetsmarknadspolitisk motprestation erhålls och att utbildningen tar sikte på att tillgodose ett från arbetsmarknadssynpunkt angeläget utbildningsbehov, t. ex. för kortutbildade och för dem som har en svag ställning på arbetsmarknaden, eller att den kan leda till en jämnare fördelning på arbetsmarknaden mellan kvinnor och män. Motprestationen skall vara klar och entydig samt tidsmässigt uppstå i anslutning till utbildningen. Liksom tidigare bör gälla att motprestationen får bedömas utifrån de arbetsmarknadspolitiska behov som finns lokalt eller regionalt.

Enligt arbetsmarknadsministern bör från den angivna huvudregeln om en motprestation finnas tre undantag. För det första bör liksom hittills gälla att vid utbildning i stället för permittering eller uppsägning skall varslat återtä. En motprestation kan i dessa fall inte bli aktuell eftersom företaget befinner sig i ett läge där neddragningar är aktuella. För det andra bör en motprestation inte anses som ett nödvändigt krav för bidrag till utbildning som skall motverka flaskhalsproblem inom industrin. Det bör dock inte anses orimligt att länsarbetsnämnderna utifrån en bedömning av resurstillgången ställer sådana krav. Det tredje undantaget gäller bidrag för utbildning av nyanställda inom tekoindustrin, ett specialprogram under tre år med särskilt avsatta medel. Eftersom avsikten med detta bidrag är att stimulera till nyanställning bör motprestationen liksom hittills anses uppfylld genom nyanställningen av den som skall utbildas. Kan avsatta medel inte utnyttjas för nyanställda bör det dock vara möjligt att använda dem också för utbildning av redan anställda enligt de regler som gäller för övrig industri.

Den av arbetsmarknadsministern förordade modellen innebär således att arbetsmarknadsmyndigheterna med utgångspunkt i ett motprestationstänkande kan förhandla med arbetsgivare inom såväl privat som offentlig sektor och därvid erbjuda stöd till utbildning av personal. Detta innebär att särskilda regler för hur och när stöd kan utgå till offentliga arbetsgivare blir överflödiga. Arbetsmarknadsministern avser att, om riksdagen ställer sig bakom de redovisade principerna, återkomma till regeringen med förslag till nödvändiga författningsändringar.

Vidare anger arbetsmarknadsministern för riksdagens kännedom att av tidigare anvisade 132 milj. kr. för utbildning i företag avses 10 milj. kr. att avsättas för bidrag vid risk för permittering och 10 milj. kr. för utbildning inom tekoindustrin. I fråga om resterande 112 milj. kr. avser arbetsmarknadsministern att föreslå regeringen att högst 25 % får utnyttjas för bidrag till offentliga arbetsgivare.

Arbetsmarknadsministern avser dessutom att senare föreslå regeringen att uppdraga åt riksrevisionsverket att analysera verkningarna av det reviderade regelsystemet för bidrag till utbildning i företag.

Birger Hagård (m) tar i motion 1986/87: A108 upp till resonemång förslaget om de nya riktlinjerna för utbildning i företag. När det gäller den aktuella typen av motprestationer konstaterar motionären att regeringens förslag innebär att man nu låter fastställa detta som en av riksdagen sanktionerad arbetsmarknadspolitisk metod. Motionären ställer sig från principiella synpunkter tveksam till denna form av förhandlingsspel mellan företag och arbetsmarknadsmyndigheter. Det är svårt att uppskatta värdet av utbildningsförmånen och den motprestation företaget gör. Vidare finner motionären anledning att ifrågasätta om arbetsmarknadsutbildning verkligen skall utgå till kollektiv – till en grupp personer, som är anställda vid ett företag. Motionären begär en utvärdering av arbetsmarknadsutbildning i företag samt att regeringen därefter återkommer till riksdagen med förslag till nya riktlinjer för sådan utbildning.

Utskottet tillstyrker de föreslagna förändringarna i regelsystemet för bidrag till utbildning i företag. Som framhålls i propositionen är avsikten att riksrevisionsverket skall ges i uppdrag att analysera verkningarna av de föreslagna förändringarna. Därmed torde också yrkandet i motion A108 bli tillgodosett och påkallar inte någon riksdagens åtgärd.

Sysselsättningsskapande åtgärder

I framställningen till regeringen har AMS föreslagit dels ett ändrat system för *statsbidrag till beredskapsarbeten* av investeringskaraktär, dels ändrade regler för rekryteringsstöd. AMS har vidare anmält att det ekonomiska utrymmet för bidrag till arbetslösa som vill starta eget är begränsat.

Enligt arbetsmarknadsministern bör det av AMS förordade systemet för bidrag till beredskapsarbeten provas försöksvis i några län innan definitiv ställning tas. Systemet innebär att det lönerelaterade grundbidraget i fortsättningen bör utgå till den som utför arbetet (entreprenören) samt att det eventuella tilläggsbidraget som avser att täcka kostnaderna för tidigareläggning av arbetet utgår till beställaren (huvudmannen). Därutöver föreslås att det också skall vara möjligt att enbart ge ett lönerelaterat bidrag till den byggarbetsgivare som anvisas en arbetslös, dvs. utan koppling till tilläggsbidrag.

Enligt propositionen bör – med motiveringar som redovisats i avsnittet Långtidsarbetslösa – 10 milj. kr. tillföras anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder i syfte att förstärka åtgärderna för de långtidsarbetslösa.

Efterfrågan på det s. k. starta-eget-bidraget har ökat under hela den tid som bidraget har funnits. Riksdagen har tidigare i år anvisat 75 milj. kr. till detta ändamål för budgetåret 1987/88 (AU 1986/87:11, rskr. 139). Mot bakgrund av de goda erfarenheterna av denna stödförms och dess positiva effekter för de långtidsarbetslösa föreslår arbetsmarknadsministern att denna anslagspost räknas upp med 15 milj. kr. till 90 milj. kr., dvs. till samma nivå som gäller för innevarande budgetår. Eftersom bidragsformen nu har funnits i tre år aviseras ett förslag angående uppdrag åt AMS att i samråd med statens industriverk göra en utvärdering av stödförms.

Det ovan redovisade innebär att regeringen under punkt B 5. föreslår att riksdagen till *Sysselsättningsskapande åtgärder* för budgetåret 1987/88

skall anvisa ett reservationsanslag om 25 milj. kr. utöver de i budgetpropositionen upptagna medlen.

AU 1986/87: 19

Enligt moderata samlingspartiets i motion A107 tidigare redovisade synpunkter bör förslaget om 10 milj. kr. i särskilda medel för de långtidsarbetslösa avvisas. I motionen föreslås ett reservationsanslag om 15 milj. kr. till Sysselsättningsskapande åtgärder.

Börje Hörnlund m. fl. (c) förordar i motion A106 ett reservationsanslag om 35 milj. kr. under den aktuella punkten B 5. Förutom 10 milj. kr. avseende särskilda insatser för de långtidsarbetslösa föreslås – i avvaktan på den utvärdering som aviseras – att starta-eget-bidraget uppräknas med 25 milj. kr., så att AMS för budgetåret 1987/88 får möjlighet att bevilja bidrag upp till sammanlagt 100 milj. kr. Refererande till ett förslag i proposition 1986/87:146 att starta-eget-bidraget försöksvis även bör kunna utgå till jordbrukare i norra Sverige framhåller motionärerna att möjligheterna att erhålla sådant bidrag bör gälla jordbruksföretag över hela landet. Starta-eget-bidrag bör även kunna utgå vid nyföretagande efter generationsskiftet inom jordbruket.

Utskottet tillstyrker förslaget i propositionen beträffande försöksverksamheten med nya statsbidragsregler för beredskapsarbeten.

Vidare biträder utskottet regeringens förslag om ytterligare 10 milj. kr. till särskilda insatser för de långtidsarbetslösa. Motion A107 (m) avstyrks därför. Beträffande starta-eget-bidraget menar utskottet att man i avvaktan på den aviserade utvärderingen av bidragsformen inte bör genomföra några större förändringar i reglerna för stödet. Det föreliggande förslaget om en försöksverksamhet med starta-eget-bidrag för jordbrukare i norra Sverige har delvis en annan bakgrund, nämligen att stimulera till uppbyggnad av kombinationsföretag, och skall belasta åtgärdsprogrammet för jordbruket. Förslaget kommer att behandlas av riksdagen med anledning av betänkandet JoU 1986/87: 26. Med hänsyn till det anförda kan utskottet inte ställa sig bakom kraven på ytterligare utvidgning av verksamheten enligt förslaget i motion A106 (c). Utskottet tillstyrker därmed förslaget i propositionen om ytterligare 15 milj. kr. till starta-eget-bidrag.

Utvecklingsinsatser i östra Norrbotten

Riksdagen har nyligen för budgetåret 1987/88 anvisat 22,5 milj. kr. för försöksverksamheten i östra Norrbotten med friare användning av de arbetsmarknadspolitiska medlen (AU1986/87:11, rskr. 139). Trots att försöksverksamheten bara pågått ett knappt år redovisar AMS i sin skrivelse att huvudsyftet med försöket – en minskad arbetslöshet – är på väg att uppfyllas. Med reservationen att det är svårt att definitivt avläsa effekterna av vidtagna åtgärder har arbetslösheten hösten 1986 varit lägre än höstarna 1983–1985, antalet personer i beredskapsarbete och arbetsmarknadsutbildning minskat samt 150 nya arbetstillfällen skapats. Mot bakgrund av de hittillsvarande positiva erfarenheterna föreslås i propositionen att försöket fortgår även under budgetåret 1987/88 och att ytterligare 15 milj. kr., dvs. totalt 37,5 milj. kr., anvisas.

I Alf Wennerfors m. fl. motion 1986/87:A107 (m) avvisas regeringens

förslag om ytterligare medel till östra Norrbotten med motiveringen att denna typ av utvecklingsinsatser bör kunna stödjas genom länsanslagen för regional utveckling.

AU 1986/87:19

Utskottet biträder för sin del regeringens anslagsframställning. Enligt utskottets uppfattning innebär de hittillsvarande positiva erfarenheterna av försöksverksamheten med en friare användning av de arbetsmarknadspolitiska insatserna i östra Norrbotten att försöket bör fortsätta. Vidare är det av vikt att man – såsom föreslås i propositionen – sätter upp ett nytt mål för ytterligare reduktion av arbetslösheten samt att åtgärderna inriktas så att arbetslösheten minskas bland såväl kvinnor som män. Verksamheten är angelägen, men i motsats till motionärerna anser utskottet att den inte bör ske på bekostnad av de projekt för regional utveckling som finansieras med de s. k. länsanslagen. Motionen avstyrks därför i denna del.

Arbetslivsfrågor

I propositionen föreslås under punkt C1 om Arbetsmiljö – Tillsyn och forskning att regeringen skall bemyndigas att disponera högst 33,5 milj. kr. ur fonden för arbetsmiljöförbättringar för införandet av ISA/SARA-systemet, dvs. informationssystemet om arbetsskador resp. det samordnade arbetsställeregistret för arbetarskyddsverket. Förslaget, som är ett uppföljande av vad som anförts i frågan i årets budgetproposition, bilaga 12 s. 121, föranleder ingen invändning från utskottets sida.

Hemställan

Utskottet hemställer:

1. beträffande *långtidsarbetslösa*

att riksdagen med avslag på motionerna 1986/87: A106 yrkande 3 och 1986/87: A107 yrkandena 1 och 2 godkänner vad som förordats i proposition 1986/87: 150 bilaga 6 i motsvarande del om utnyttjande av medel för åtgärder för långtidsarbetslösa,

2. beträffande *förlängd tid för jobbsökaraktiviteter*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87: A107 yrkande 4 i motsvarande del antar 14 a § i det till propositionen fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1983: 1070) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare,

3. beträffande *placering hos enskilda arbetsgivare*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87: A106 yrkande 4 antar 2 § i propositionens lagförslag,

4. beträffande *lagförslaget i övrigt*

att riksdagen med avslag på motion 1986/87: A107 yrkande 4 i motsvarande del antar lagförslaget i återstående delar,

5. beträffande *inskolningsplatser*

att riksdagen avslår motion 1986/87: A106 yrkande 6,

6. beträffande *utvidgat uppföljningsansvar för ungdomar*

att riksdagen avslår motion 1986/87: A107 yrkande 5,

7. beträffande *begränsning av arbetslöshetsersättningarna vid deltidsarbetslöshet*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87: A106 yrkande 2, 1986/87: A107 yrkande 7 och 1986/87: Fi116 yrkande 16,

8. beträffande *anvisande av särskilda medel till åtgärder för deltidsarbetslösa*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1986/87:A107 yrkande 8 till *Åtgärder för deltidsarbetslösa* för budgetåret 1987/88 under tionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 60 000 000 kr.,

9. beträffande *facklig vetorätt när det gäller deltidsarbete m. m.*

att riksdagen avslår motion 1986/87: Fi116 yrkandena 17–19,

10. beträffande *insatser i anledning av handelsbojkotten mot Sydafrika*

att riksdagen bemyndigar regeringen att i enlighet med vad som förordats i propositionen vidta de åtgärder som kan bli nödvändiga för att underlätta omställningar för personer som drabbas av handelsbojkotten mot Sydafrika,

11. att riksdagen med bifall till propositionen samt med avslag på motion 1986/87: A107 yrkande 6 – med tillägg till tidigare beslut¹ – under det på tionde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget *Arbetsmarknadsutbildning* för budgetåret 1987/88 anvisar ytterligare 150 000 000 kr.,

12. beträffande *redovisning för kostnadsökningen inom arbetsmarknadsutbildningen*

att riksdagen avslår motion 1986/87: 106 yrkande 5.

13. beträffande *bidrag till utbildning i företag*

att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1986/87: A108 godkänner vad som anförts om grunderna för bidrag till utbildning i företag.

14. beträffande *statsbidrag till beredskapsarbeten*

att riksdagen godkänner vad som förordats i propositionen i motsvarande del om en försöksverksamhet med ändrade statsbidragsregler för beredskapsarbeten av investeringskaraktär,

15. att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1986/87:A106 yrkande 1 och 1986/87:A107 yrkande 3 – med tillägg till tidigare beslut² – under det på tionde huvudtiteln upptagna reservationsanslaget *Sysselsättningsskapande åtgärder* för budgetåret 1987/88 anvisar ytterligare 25 000 000 kr.,

16. att riksdagen med bifall till propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1986/87: A107 yrkande 9 – med tillägg till tidigare beslut³ – under det på tionde huvudtiteln upptagna reservationsanslaget *Utvecklingsinsatser i östra Norrbotten* för budgetåret 1987/88 anvisar ytterligare 15 000 000 kr.,

¹ AU 1986/87:11 hemställan mom. 54.

² AU 1986/87:11 hemställan mom. 78.

³ AU 1986/87:11 hemställan mom. 86.

17. beträffande *arbetslivsfrågor*
att riksdagen bemyndigar regeringen att disponera motsvarande
högst 33 495 000 kr. i 1987 års priser ur fonden för arbetsmiljöförbättringar för införandet av ISA/SARA-systemet.

Stockholm den 21 maj 1987

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Lars Ulander

Närvarande: Lars Ulander (s), Alf Wennerfors (m), Lahja Exner (s), Gustav Persson (s), Bengt Wittbom (m), Sten Östlund (s), Bo Nilsson (s), Charlotte Branting (fp), Sonja Rembo (m), Inge Carlsson (s), Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c), Johnny Ahlqvist (s), Sigge Godin (fp), Karl-Erik Persson (vpk) och Görel Thurdin (c).

Reservationer

1. Långtidsarbetslösa (mom. 1)

Alf Wennerfors, Bengt Wittbom och Sonja Rembo (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Med hänsyn till att allt flera personer förlorar kontakten med arbetsmarknaden och att många av de långtidsarbetslösa är i behov av speciella insatser för att åter få ett arbete behövs väl avvägda arbetsmarknadspolitiska instrument. Utskottet vill hävda att effektiviteten i de sysselsättningspolitiska åtgärderna skulle öka om man inom ramen för av riksdagen formulerade mål och krav på resultat lät AMS avväga de olika insatserna med hänsyn till de skiftande behoven. Med en sådan uppläggning ankommer det på AMS att ta ställning till vilken sammansättning av olika insatser som ger det bästa resultatet, vilket riksdagen också slagit fast vid upprepa- de tillfällen.

Det ankommer på regeringen att om så bedöms nödvändigt tillföra AMS övriga, för regeringen disponibla medel (340 milj. kr.) för ytterligare sysselsättningsskapande åtgärder. Med ett sådant system skulle det – som framhålls i motion 1986/87: A107 (m) – inte finnas anledning för riksdagen att ta ställning till om AMS skall avsätta särskilda medel för långtidsarbetslösa. Som framhålls i motionen är det naturligt att AMS inom ramen för sin verksamhet särskilt beaktar de långtidsarbetslösas situation.

Enligt utskottets uppfattning är därför det av regeringen föreslagna medelstillskottet på 10 milj. kr. inte tillräckligt väl motiverat, varför propositionen i motsvarande del avstyrks. Vad utskottet med tillstyrkan av motion A107 i aktuella delar anfört om insatser för långtidsarbetslösa bör ges regeringen till känna. Med hänsyn till vad som anförts angående AMS ansvar för åtgärder för de långtidsarbetslösa påkallar motion A106 inte någon riksdagens åtgärd.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

AU 1986/87:19

1. *beträffande långtidsarbetslösa*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A107 yrkandena 1 och 2 samt med avslag på proposition 1986/87:150 bilaga 6 i motsvarande del och motion 1986/87:A106 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

2. Långtidsarbetslösa (mom. 1)

Ingvar Karlsson i Bengtsfors och Görel Thurdin (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Mot bakgrund av att andelen långtidsarbetslösa — såväl i storstadsregionerna som i sysselsättningssvaga områden — tenderar att bli allt större anser utskottet att det är nödvändigt med kraftfulla arbetsmarknadspolitiska insatser som riktas mot de långtidsarbetslösa.

Utskottet anser i likhet med propositionen att arbetsförmedlingarna bör ha tillgång till olika åtgärder såsom rekryteringsstöd, beredskapsarbete, arbetsmarknadsutbildning, starta-eget-bidrag eller en kombination av dessa åtgärder för att minska långtidsarbetslösheten. Rekryteringsstödet betydelse för anställning av långtidsarbetslösa inom näringslivet bör särskilt uppmärksammas.

Mot denna bakgrund noterar utskottet med förvåning att regeringen anser sig behöva ställa villkor för medelstildelning till länen och arbetsförmedlingarna. Såsom framhålls i motion 1986/87:A106 (c) åligger det arbetsförmedlingarna att genomföra insatser för att minska antalet arbetslösa och däribland särskilt uppmärksamma de långtidsarbetslösa. Vad utskottet anför bör ges regeringen till känna. I fråga om utnyttjande av medel för åtgärder för långtidsarbetslösa lämnas propositionens framställning i övrigt utan erinran av utskottet, vilket samtidigt innebär att motion 1986/87:A107 i här aktuella delar avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. *beträffande långtidsarbetslösa*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A106 yrkande 3, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1986/87:A107 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

3. Förlängd tid för jobbsökaraktiviteter (mom. 2)

Alf Wennerfors, Bengt Wittbom och Sonja Rembo (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Möjligheterna att" och slutar med "i ungdomslag" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att ungdomarna själva skall söka arbete under en tid innan de med hjälp av statliga eller kommunala åtgärder bereds sysselsättning. AMS förslag att tiden för anvisning till ungdomslag skall förlängas

från tre veckor till tre månader är i detta avseende riktigt. Det är också naturligt att arbetsförmedlarna stimulerar ungdomar att söka arbete på egen hand.

Det förslag regeringen förelagt riksdagen innebär dock inte någon förbättring i förhållande till nuläget. Anvisningstiderna för placering i ungdomslag behålls oförändrat korta. Under en period då lön skall utgå som om den unge arbetade i ungdomslag skall hon eller han vara befriade från arbete för att i stället ägna sig åt jobbsökarverksamhet. Detta är en farlig utveckling. Det finns risk för att många unga människor bibringas uppfattningen att sökande av arbete är en uppgift som man måste göra i grupp och mot statlig ersättning. På den grunden anser utskottet att den nya ordning regeringen föreslår bör avvisas, och det till propositionen fogade lagförslaget bör, såsom yrkas i motion 1986/87:A107 (m), på denna punkt avslås av riksdagen.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. *beträffande förlängd tid för jobbsökaraktiviteter*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A107 yrkande 4 i motsvarande del avstår det till propositionen fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1983:1070) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare såvitt avser införande av en ny paragraf, 14 a §.

4. Placering hos enskilda arbetsgivare (mom. 3)

Ingvar Karlsson i Bengtsfors och Görel Thurdin (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "När verksamheten" och på s. 8 slutar med "formella ändringen" bort ha följande lydelse:

Arbete i ungdomslag skall i första hand utföras hos offentliga arbetsgivare, men under vissa förutsättningar kan ungdomar placeras även hos enskilda arbetsgivare. Sådana placeringar kräver enligt lagens 2 § medgivande av arbetsförmedlingen. Såsom föreslås i centerpartiets kommittémotion 1986/87:A106 bör paragrafen ändras, så att kravet på medgivande från arbetsförmedlingen slopas. Det skall alltså vara möjligt för kommunerna själva att låta ungdomarna utföra arbete åt enskilda såväl som offentliga arbetsgivare i enlighet med ungdomarnas önskemål. Som en allmän utgångspunkt skall gälla att det tillfälliga arbetet skall vara ett led i de ungas utbildning.

Det formella ändringsförslag beträffande den nu berörda paragrafen som lagts fram i propositionen — att ordet "arbetsförmedlingen" skall bytas ut mot "länsarbetsnämnden" — blir inaktuellt med anledning av vad som nu förordats.

dels att utskottet hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. *beträffande placering hos enskilda arbetsgivare*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A106 yrkande 4 antar 2 § i propositionens lagförslag med följande som *Reservanternas förslag* betecknade lydelse:

2 §¹

Länsarbetsnämnden bedömer hur många platser i ungdomslag som behövs och träffar överenskommelser med landstingskommunen och med statliga myndigheter, kommunalförbund, församlingar och kyrkliga samsälligheter inom nämndens verksamhetsområde om inrättande av sådana platser hos dem. De ungdomar som inte placeras hos en sådan offentlig arbetsgivare skall beredas plats i ungdomslag hos den kommun där de är kyrkobokförda.

Kommuner och landstingskommuner som bedriver verksamhet i aktieföretag, ekonomisk förening, stiftelse eller annan särskild företagsform får träffa överenskommelse med företaget om att platser i ungdomslag skall inrättas där. Om det inte finns synnerliga skäl, skall företaget då vara arbetsgivare för de ungdomar som får sådana platser i ungdomslag.

Efter medgivande av länsarbetsnämnden får kommuner låta ungdomar i ungdomslag utföra arbetsuppgifter åt enskilda arbetsgivare, om arbetet avser avgränsade arbetsuppgifter som annars inte skulle bli utförda och som inte är lämpligare att utföra inom ramen för någon annan arbetsmarknadspolitisk stödform.

Kommuner får låta ungdomar i ungdomslag utföra arbetsuppgifter åt enskilda och offentliga arbetsgivare enligt ungdomars önskemål, såvitt det inte är lämpligare att dessa arbetsuppgifter utförs inom ramen för ordinarie anställningar eller annan arbetsmarknadspolitisk stödform.

Skogsvårdsstyrelserna får låta ungdomar i ungdomslag utföra arbete åt enskilda arbetsgivare inom skogsbruket.

5. Placering hos enskilda arbetsgivare (mom. 3, motiveringen)

Alf Wennerfors, Bengt Wittbom och Sonja Rembo (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "När verksamheten" och på s. 8 slutar med "formella ändringen" bort ha följande lydelse:

En av de stora nackdelarna med ungdomslagen är att de har varit så ensidigt inriktade mot den offentliga sektorn. Faran med en sådan inriktning uppmärksammades tidigt och ledde till att riksdagen fastställde att det skulle vara möjligt att placera ungdomar även i det privata näringslivet.

Utskottet har vid upprepade tillfällen understrukt att denna möjlighet är till för att utnyttjas, men uppmaningarna har lett till dålig efterföljd. Andelen ungdomar vilkas ungdomslagsarbete förlagts till den privata sektorn har förblivit mer än blygsam.

Ungdomslagen har emellertid även andra nackdelar. Avgörande är att de inte har varit något effektivt sätt att ge unga människor ett fast fotfäste på arbetsmarknaden. Man bör därför inte hålla fast vid ungdomslagen som stödform utan förbereda en avveckling av verksamheten. Den frågan kommer att behandlas i det följande. Mot den bakgrunden är det inte anledning

¹ Senaste lydelse 1985:504.

att nu överväga en omkonstruktion av regelsystemet av det slag som förordas i motion A106 (c).

AU 1986/87:19

6. Lagförslaget i övrigt (mom. 4)

Under förutsättning av bifall till reservation 3

Alf Wennerfors, Bengt Wittbom och Sonja Rembo (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Propositionens lagförslag" och slutar med "till erinran" bort ha följande lydelse:

Ingressen till propositionens lagförslag bör ändras med hänsyn till att någon ny 14 a § inte kommer att införas i lagen vid bifall till utskottets förslag i det föregående. I övrigt godtas lagförslaget i den mån det inte har behandlats ovan.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande lagförslaget i övrigt

att riksdagen med bifall till motion 1986/87: A107 yrkande 4 i motsvarande del antår det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1983:1070) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare i återstående delar med den ändring av lagförslagets ingress som föranleds av vad som förordats i moment 2.

7. Inskolningsplatser (mom. 5)

Charlotte Branting (fp), Ingvar Karlsson i Bengtfors (c), Sigge Godin (fp) och Görel Thurdin (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Det är" och på s. 9 slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Det är väsentligt att avtal sluts om inskolningsplatser för hela den privata arbetsmarknaden. Regeringens uppgift måste vara att påskynda att avtal träffas mellan huvudorganisationerna inom samtliga branschområden. Regeringens avsikt att låta avtal om inskolningsplatser, vilka slutits efter den 1 juli, komma i åtnjutande av statsbidrag först efter särskild prövning riskerar snarare att få en menlig inverkan på huvudorganisationernas vilja att sluta avtal. Det finns ingen anledning att försvåra och i realiteten försena insatserna för att ge ungdomar jobb genom en sådan regel. Detta bör i enlighet med yrkandet i motion 1986/87: A106 (c) ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande inskolningsplatser

att riksdagen med bifall till motion 1986/87: A106 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

8. Inskolningsplatser (mom. 5, motiveringen)

Alf Wennerfors, Bengt Wittbom och Sonja Rembo (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Det är" och på s. 9 slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Trots att ett principavtal om inskolningsplatserna har slutits mellan arbetsmarknadens parter tidigt på hösten 1986 står cirka hälften av arbetsmarknaden fortfarande utan löneavtal för ungdomarna. Det gäller bl. a. för den viktiga verkstadsindustrin. Det är anmärkningsvärt att vissa av de centrala fackförbunden vidhåller sin linje att ungdomar som kan bli aktuella för inskolningsplatser skall ha normala avtalsenliga löner. En sådan lönepolitik medverkar i hög grad till att ungdomar uteslås från framför allt den privata arbetsmarknaden. Rimligen borde de fackliga företrädarna ha förståelse för ungdomars behov att få tillgång till dessa platser som kan leda till fast arbete.

Arbetsmarknadsministern försöker nu sätta press på arbetsmarknadsparterna genom att ange en tidsgräns för löneavtal som kan ligga till grund för placeringar på inskolningsplatserna. Centerpartiet begär i kommittémotionen 1986/87: A106 att riksdagen skall uttala sig mot att en sådan ordning införs. Vad frågan gäller är att beslut om statsbidragen i fortsättningen skall fattas på regeringsnivå.

I det följande aktualiseras frågan om nya former för uppföljning och arbetspraktik för ungdomar. Med hänsyn härtill är det inte påkallat för riksdagen att göra det i motionen begärda uttalandet.

9. Utvidgat uppföljningsansvar för ungdomar (mom. 6)

Alf Wennerfors, Bengt Wittbom och Sonja Rembo (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Riksdagen har" och slutar med "denna punkt" bort ha följande lydelse:

I en tidigare motion i år 1986/87: A258 har moderata samlingspartiet föreslagit ett utvidgat uppföljningsansvar för ungdomar i åldern 15–19 år. Därmed avses att hjälpa arbetslösa ungdomar till ytterligare utbildning eller arbete. Som en utväg för de ungdomar som inte har kunnat få arbete och inte velat eller kunnat studera mera har föreslagits ett system med intensifierad arbetsförmedling och arbetspraktik.

Inskolningsplatserna innebär en förbättring i förhållande till de hårt kritiserade ungdomslagen. Tanken att unga arbetslösa skall få komma ut på företag är god. I det nyssnämnda förslaget om arbetspraktik har dessa tankar utvecklats längre. Förslaget innebär att arbetspraktiken är en av olika möjligheter att inom ramen för ett individualiserat sätt hjälpa ungdomar att skaffa sig fotfäste på arbetsmarknaden. Det föreslagna uppföljningsansvaret innefattar ett flertal olika åtgärder, men det är alltid den enskilde individen som står i centrum. Det är dennes förutsättningar att få fotfäste på arbetsmarknaden som skall stödjas – det är inte fråga om ett objekt som skall styras och placeras.

Det är nu dessvärre för sent att införa arbetspraktikplatser under det kommande budgetåret. Regeringen bör emellertid redan nu vidta förberedande åtgärder för att systemet med utvidgat uppföljningsansvar skall kunna införas fr. o. m. budgetåret 1988/89. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

AU 1986/87:19

6. beträffande *utvidgat uppföljningsansvar för ungdomar*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A107 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

10. Begränsning av arbetslöshetsersättningarna vid deltidarbetslöshet (mom. 7)

Alf Wennerfors, Bengt Wittbom och Sonja Rembo (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Utskottet vill" och slutar på s. 13 med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

För närvarande finns möjlighet att erhålla arbetslöshetsersättning vid deltidarbetslöshet. Det innebär att en person som arbetar fyra dagar i veckan har rätt till s. k. fyllnadsmarkering för en dag per vecka. Det motsvarar en dagsersättning. Vid vanlig arbetslöshet är det möjligt att erhålla arbetslöshetsersättning i 300 dagar (fem dagar per vecka). Det ger ersättning under maximalt en sammanhängande arbetslöshetsperiod av ett år och åtta veckor. Med fyllnadsmarkeringar kan man också utnyttja 300 ersättningsdagar. Om man t. ex. fyllnadsmarkerar en dag per vecka innebär detta att man kan erhålla regelbunden ersättning för deltidarbetslöshet i fem gånger så lång tid, dvs. mer än 5 1/2 år!

Regeringens förslag innebär att man maximerar ersättningstiden vid deltidarbetslöshet till 150 dagar. Det innebär att man i det ovan relaterade fallet skulle kunna uppbära ersättningen i cirka tre år.

Påtvingad deltidarbetslöshet kan vara mycket besvärlig för den enskilde. Ett av problemen är härvid den växande omfattning som deltidarbete kommit att användas av de offentliga arbetsgivarna, särskilt kommuner och landsting. Samtidigt är deltidarbete för många arbetstagare en praktisk och attraktiv arbetsform. Detta gör att vissa kan frestas att utnyttja deltidarbetslöshetsersättningen på ett felaktigt sätt.

Arbetslöshetsersättningen gör att den bortfallna inkomsten för en extra arbetsfri dag blir liten, och då man kan förvänta sig att ersättning skall utbetalas under fem resp. tre år är det mindre attraktivt att byta till en heltidstjänst.

Det är rimligt att bibehålla ett system för arbetslöshetsersättning vid deltidarbetslöshet, men den anpassningstid som tillämpas vid vanlig arbetslöshet borde också kunna tillämpas beträffande deltidarbetslöshet. Det innebär att en person som är deltidarbetslös liksom andra arbetslösa normalt bör ha högst ett år på sig att anpassa sig till den nya situationen.

Riksdagen bör därför hos regeringen begära förslag till nya regler för ersättning till deltidarbetslösa i enlighet med förslaget i motion 1986/87:A107 (m). Därvid bör de problem som kan uppstå om en deltidarbetslös person blir heltidarbetslös beaktas. I avvaktan på ett nytt förslag från regeringen kan det av regeringen nu framlagda förslaget accepteras. Beträffande motionerna 1986/87:A106 (c) och 1986/87:Fi116 (vpk) innebär detta att de ställningstaganden som där görs inte biträds av utskottet.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

AU 1986/87:19

7. beträffande *begränsning av arbetslöshetsersättningarna vid deltidarbetslöshet*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A107 yrkande 7 samt med avslag på motionerna 1986/87:A106 yrkande 2 och 1986/87:Fi116 yrkande 16 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

11. Begränsning av arbetslöshetsersättningarna vid deltidarbetslöshet (mom. 7)

Ingvar Karlsson i Bengtsfors och Görel Thurdin (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Utskottet vill" och på s. 13 slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

I propositionen föreslås begränsningar i ersättningsrätten till deltidarbetslösa. Regeringsförslaget riktar sig mot kvinnorna och därvid särskilt mot kvinnorna i de regionalpolitiskt utsatta områdena. Förslaget stimulerar också till flyttning från regionalpolitiskt utsatta områden. Insatserna bör i stället inriktas mot att stärka sysselsättningsmöjligheterna i områden med en svag arbetsmarknad. Den regionalpolitiska målsättningen måste vara att alla som så önskar skall erbjudas möjlighet till heltidsarbete oavsett bostadsort.

Ersättningsreglerna har udden riktad mot kvinnorna eftersom de utgör huvuddelen av de deltidarbetande. De nya reglernas negativa effekter kommer att slå hårt mot t. ex. anställda inom vårdsektorn. Det rör sig här om nära 100 % kvinnliga arbetstagare. Vid lärarorganisationernas uppvaktning i utskottet för att påtala de nya reglernas negativa effekter hänvisades till att av de ca 14 000 lärare som under 1986 var arbetslösa var 75 % kvinnor.

De nya ersättningsreglerna som regeringen har fastställt är defensiva. Problemen med deltidarbetslösheten och ersättningarna därför bör i stället lösas med att stärka arbetsmarknaden genom bl. a. en mer offensiv regionalpolitik och en annan ekonomisk politik. Detta leder i sin tur till större besparingar på arbetslöshetsförsäkringen än regeringens defensiva linje.

Mot den nu tecknade bakgrunden föreslår utskottet att riksdagen skall uttala att de begränsningar av ersättningarna vid deltidarbetslöshet som regeringen har fattat beslut om med verkan från den 1 juli inte skall genomföras. Regeringen bör med andra ord återta sitt beslut härom. Detta innebär att utskottet biträder yrkandet i motion 1986/87: A106 (c) om ett tillkännagivande till regeringen med denna innebörd och det i sak likartade yrkandet i motion Fi116 (vpk). Däremot avstyrks yrkandet i motion 1986/87: A107 (m) om förslag från regeringen till ytterligare begränsning av ersättningsrätten vid deltidarbetslöshet.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

AU 1986/87:19

7. beträffande *begränsning av arbetslöshetsersättningarna vid deltidarbetslöshet*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A106 yrkande 2, med anledning av motion 1986/87:Fi116 yrkande 16 samt med avslag på motion 1986/87:A107 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

12. Begränsning av arbetslöshetsersättningarna vid deltidarbetslöshet (mom. 7)

Karl-Erik Persson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Utskottet vill" och på s. 13 slutar med "berörda delar" bort ha följande lydelse:

Som framgår av propositionen har regeringen beslutat att med verkan från den 1 juli minska ersättningstiden vid deltidarbetslöshet från 300 till 150 dagar. Enligt regeringen är ökade kostnader för ersättningarna och en ökning av deltidarbetslösheten skälen till den nu vidtagna åtgärden.

Som utskottet ser det står huvudorsaken till utvecklingen att finna hos arbetsgivarna som främst återfinns inom den offentliga sektorn och inom handeln. Därmed blir regeringens åtgärd sannolikt riktad främst mot kvinnorna, eftersom deras arbetsmarknad till stor del finns inom dessa områden. Det är emellertid naturligare att i första hand rikta åtgärderna mot arbetsgivarna i stället för att försämla för arbetstagare som inte kan få heltidsarbete som de haft tidigare och på grund härav nu uppstår en kompletterande arbetslöshetsersättning.

För att komma till rätta med deltidarbetslösheten behöver vidtas en rad åtgärder – till den saken återkommer utskottet i det följande. I avvaktan på att dessa åtgärder genomförs och får effekt saknas anledning att förändra de deltidarbetslösas ersättningsrätt.

Utskottets slutsats av det anförda är att regeringen bör återta sitt beslut i ersättningsfrågan. Detta innebär – såsom förordas i motion 1986/87:Fi116 (vpk) – att de deltidarbetslösa som hittills skall ha rätt att få arbetslöshetsersättning i 300 dagar. Riksdagen bör göra ett uttalande av denna innebörd och delge regeringen sin uppfattning i frågan. I sak innebär det att ett motsvarande yrkande i motion 1986/87:A106 (c) tillgodoses, medan yrkandet i motion 1986/87:A107 (m) om ytterligare begränsning av ersättningsrätten avstyrks.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *begränsning av arbetslöshetsersättningarna vid deltidarbetslöshet*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Fi116 yrkande 16, med anledning av motion 1986/87:A106 yrkande 2 samt med avslag på motion 1986/87:A107 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

13. Anvisande av särskilda medel till åtgärder för deltidsarbetslösa (mom. 8)

AU 1986/87:19

Alf Wennerfors, Bengt Wittbom och Sonja Rembo (alla m) anser

dels att en del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "För sin" och slutar med "anslaget anvisas" bort ha följande lydelse:

De åtgärder regeringen föreslår förefaller – såsom påpekas i motion 1986/87:A107 (m) – snarare vara inriktade mot deltidsarbete än deltidsarbetslöshet. Om det finns individer som av olika skäl vill arbeta deltid skall detta naturligtvis inte motverkas. Dessvärre finns det inom en del fackliga organisationer en mycket negativ inställning till deltidsarbete.

Det är väsentligt att arbetsförmedlingarna strävar efter att finna lösningar för deltidsarbetslösa. Detta bör dock ske inom ramen för de ordinarie anslagen till arbetsförmedlingen, arbetsmarknadsutbildningen m. m. Det finns inte anledning för riksdagen att anvisa särskilda medel för ändamålet. Regeringens anslagsframställning på denna punkt bör därför avslås av riksdagen.

I propositionen förordar arbetsmarknadsministern beredskapsarbeten på deltid för deltidsarbetslösa. Detta strider mot tanken att beredskapsarbetena skall vara en åtgärd som gör det möjligt för arbetslösa att hålla kontakt med arbetslivet. Ett sådant motiv är normalt inte aktuellt när det gäller deltidsarbetslösa, och därför bör inte heller inrättas särskilda beredskapsarbeten för dem.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *anvisande av särskilda medel till åtgärder för deltidsarbetslösa*

att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A107 yrkande 8

dels avslår propositionen i vad avser begäran om anslag under tionde huvudtiteln för budgetåret 1987/88 till Åtgärder för deltidsarbetslösa,

dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om beredskapsarbeten för deltidsarbetslösa.

14. Facklig vetorätt när det gäller deltidsarbete m. m. (mom. 9)

Karl-Erik Persson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "redovisade delarna" bort ha följande lydelse:

Det särskilda anslag som regeringen har föreslagit för att täcka kostnaderna för åtgärder som ger de deltidsarbetslösa möjlighet att bryta sin arbetslöshet är bra. Såsom anförs i motion 1986/87:Fi116 (vpk) bör dock ytterligare åtgärder vidtas för att man skall kunna komma till rätta med deltidsarbetslösheten. En facklig vetorätt beträffande deltidsarbete skulle således kunna förbättra de deltidsarbetslösas ställning på arbetsmarknaden. Det bör uppdras åt regeringen att lägga fram förslag till en sådan

vetorätt. Även ett införande av obligatorisk arbetsförmedling skulle kunna bidra till att minska denna arbetslöshet. Riksdagen bör hos regeringen begära förslag härom.

Utskottet anser liksom motionärerna att det överlägset bästa sättet att lösa problematiken med deltidsarbete är att förkorta arbetstiden till sex timmars arbetsdag. Riksdagen bör göra ett uttalande om en snabb övergång till en sådan arbetstidsförkortning.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *facklig vetorätt när det gäller deltidsarbete m.m.*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:Fi116 yrkandena 17–19
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

15. Insatser i anledning av handelsbojkotten mot Sydafrika (mom. 10)

Alf Wennerfors, Bengt Wittbom och Sonja Rembo (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "av finansutskottet" bort ha följande lydelse:

Såsom anförs av moderata samlingspartiet i den till finansutskottet i denna del hänvisade motionen 1986/87:A107 (m) bör kostnaderna för den svenska handelsbojkotten mot Sydafrika redovisas öppet. Kostnaderna bör inte gömmas inom finansfullmakten, vilket är vad regeringen har förutsatt, utan täckas genom ett på tilläggsbudget anvisat anslag. Arbetsmarknadsutskottet delar denna uppfattning. Vid framställning till riksdagen om anslag för ändamålet ankommer det på regeringen att i vanlig ordning ange hur det nya anslaget skall användas. Härav följer att det inte finns något behov att lämna regeringen det begärda bemyndigandet att vidta omställningsåtgärder med anledning av handelsbojkotten. Regeringens framställning härom bör sålunda avslås av riksdagen.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *insatser i anledning av handelsbojkotten mot Sydafrika*

att riksdagen avslår propositionen i vad avser begäran om bemyndigande för regeringen att vidta åtgärder som kan bli nödvändiga för att underlätta omställningar för personer som drabbas av handelsbojkotten mot Sydafrika.

16. Medelsanvisningen till anslaget Arbetsmarknadsutbildning (mom. 11)

Alf Wennerfors, Bengt Wittbom och Sonja Rembo (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "motsvarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill inledningsvis stryka under moderata samlingspartiets konstaterande i kommittémotion 1986/87:A107 att arbetsmarknadsutbildning

ofta kan vara ett verksamt medel för att hjälpa arbetslösa att skaffa sig en ny anställning. I bästa fall kan arbetsmarknadsutbildningen omvandla en arbetslös person till en attraktiv individ på arbetsmarknaden.

Regeringen har nu föreslagit att arbetsmarknadsutbildning för ytterligare 5 000 deltagare inrättas. Tanken är att dessa nytillkommande platser skall utnyttjas för ungdomar mellan 20 och 24 år. Utskottet noterar med tillfredsställelse att regeringen nu tagit fasta på moderaternas förslag om särskilda arbetsmarknadsutbildningsinsatser för ungdomar i denna ålder.

Utskottet konstaterar vidare att många långtidsarbetslösa ungdomar i dag har en dålig utbildningsbakgrund. Det är väsentligt att dessa kan nås av de erbjudanden om undervisning som skolväsende och arbetsmarknadsmyndigheter kan erbjuda. Ett besvärligt problem är att många kvinnor inte vill utbildas sig inom traditionella mansyrken. Detta skulle kunna förbättra arbetsmarknadssituationen för många kvinnor och samtidigt medverka till att man kan utbilda fler personer inom s. k. bristyrken. Enligt utskottets mening bör – i enlighet med moderaternas tidigare förslag – en särskild informationskampanj startas i syfte att påverka dessa grupper att söka sig till skolväsendet och arbetsmarknadsutbildningen.

Som framhålls i sagda motion från moderata samlingspartiet är det väsentligt att existerande platser för arbetsmarknadsutbildning utnyttjas. Med hänsyn till att regeringen själv konstaterar att resurserna inte nyttjas fullt ut bör man enligt utskottets mening i första hand sträva efter att effektivt utnyttja de platser som finns för arbetsmarknadsutbildning.

Utskottet finner i likhet med moderaterna att det med hänsyn till det förhållandevis goda arbetsmarknadsläget inte är motiverat att öka det totala anslaget till arbetsmarknadsutbildning. De riktade insatserna för ungdomar bör kunna rymmas inom ramen för de normala anslagen till arbetsmarknadsutbildning. Om regeringen senare under året bedömer att behov av ytterligare medel för arbetsmarknadsutbildning föreligger kan finansfullmakten nyttjas för detta ändamål.

Vad utskottet här anfört med tillstyrkan av motion A107 i aktuell del bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A107 yrkande 6 avslår propositionen i vad avser begäran om ytterligare medel till anslaget Arbetsmarknadsutbildning.

17. Redovisningen för kostnadsökningen inom AMU (mom. 12)

Ingvar Karlsson i Bengtsfors och Görel Thurdin (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "(c) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den mening som centerpartiet anför i kommittémotion 1986/87:A106 när det gäller kostnadsbilden för arbetsmarknadsutbildningen. Skillnaden mellan för riksdagen tidigare redovisade uppgifter och de förhållanden som nu anges gälla är sålunda anmärkningsvärd.

Av riksdagen anvisade medel för upphandling av arbetsmarknadsutbildning har beräknats täcka kostnaderna för utbildning av 85 000 personer. Sedermera har AMS hävdade att anvisade medel räcker till utbildning för 73 000 personer. Enligt arbetsmarknadsministern leder den nu gällande kostnadsbild till att anvisade medel räcker för utbildning av 73 000 personer, och ministern föreslår att anslaget Arbetsmarknadsutbildning tillförs ytterligare 150 milj. kr., vilket ger resurser för utbildning av ytterligare 5 000 personer, dvs. totalt 78 000 personer.

Utskottet konstaterar – i likhet med nämnda motion – att kostnadsökningen är av en sådan storleksordning att det klart framgår att regeringen tidigare inte har redovisat ett fullödigt beslutsunderlag för riksdagen. Detta är desto mer förvånande eftersom regeringen tidigare – med den redovisade kostnadsbild som grund – understrukit att omorganisationen innebär en effektiviserad och mer rationell arbetsmarknadsutbildning. Enligt utskottets mening krävs en bättre redovisning av bakgrunden till den avsevärda kostnadsökningen för upphandlingen av arbetsmarknadsutbildningen.

Vad utskottet här anfört med tillstyrkan av motion A106 i aktuell del bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *redovisningen för kostnadsökningen inom AMU*
att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A106 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

18. Medelsanvisningen till anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder (mom. 15)

Under förutsättning av bifall till reservation 1

Alf Wennerfors, Bengt Wittbom och Sonja Rembo (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Vidare biträder" och slutar med "till starta-eget-bidrag" bort ha följande lydelse:

Utskottet har tidigare uttalat sig för att AMS inom ramen för sin verksamhet särskilt beaktar de långtidsarbetslösas situation. Av de 350 milj. kr. som regeringen föreslår skall ställas till AMS förfogande för arbetsmarknadspolitiska insatser riktade mot de långtidsarbetslösa är det – som utskottet i ett tidigare avsnitt påtalat – endast 10 milj. kr. som utgör medelstillskott. Detta nytillskott är inte tillräckligt väl motiverat, varför den föreslagna medelstilldelningen avstyrks. I enlighet härmed bör riksdagen till anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder för budgetåret 1987/88 utöver i proposition 1986/87:100 bil. 12 upptagna medel endast anvisa ett reservationsanslag av 15 milj. kr., som avser starta-eget-bidraget.

dels att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A107 yrkande 3, samt med avslag på dels propositionen i motsvarande del, dels

motion 1986/87: A106 yrkande 1 – med tillägg till tidigare beslut¹ – under det på tionde huvudtiteln upptagna reservationsanslaget *Sysselsättningsskapande åtgärder* för budgetåret 1987/88 anvisar ytterligare 15 000 000 kr.

AU 1986/87:19

19. Medelsanvisningen till anslaget Sysselsättningsskapande åtgärder (mom. 15)

Ingvar Karlsson i Bengtsfors och Görel Thurdin (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Vidare biträder" och slutar med "till starta-eget-bidrag" bort ha följande lydelse:

Utskottet biträder regeringens förslag om ytterligare 10 milj. kr. till särskilda insatser för de långtidsarbetslösa. Motion A107 (m) avstyrks därför i denna del. Utskottet ställer sig också bakom kravet i motion 1986/87: A106 (c) att försöksverksamheten med starta-eget-bidrag för jordbruksföretagare får avse olika slags nyföretagande inom och utom jordbrukssektorn och vidare att försöksverksamheten utvidgas till att gälla hela landet. Med hänsyn härtill bör – i avvaktan på den utvärdering som aviseras – bidraget i enlighet med förslaget i motion 1986/87: A106 (c) räknas upp med 25 milj. kr. Därmed får AMS för budgetåret 1987/88 möjlighet att bevilja bidrag upp till sammanlagt 100 milj. kr. Utskottet avvisar därmed det alternativa förslaget i propositionen och i motion 1986/87: A107 (m) om 15 milj. kr. till starta-eget-bidrag utöver de i proposition 1986/87: 100 bil. 12 upptagna medlen.

dels att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. att riksdagen med bifall till motion 1986/87: A106 yrkande 1, med anledning av propositionen i motsvarande del samt med avslag på motion 1986/87: A107 yrkande 3 – med tillägg till tidigare beslut² – under det på tionde huvudtiteln upptagna reservationsanslaget *Sysselsättningsskapande åtgärder* för budgetåret 1987/88 anvisar ytterligare 35 000 000 kr.

20. Medelsanvisningen till anslaget Utvecklingsinsatser i östra Norrbotten (mom. 16)

Alf Wennerfors, Bengt Wittbom och Sonja Rembo (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar med "Utskottet biträder" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill understryka att denna typ av utvecklingsinsatser till stor del överensstämmer med den verksamhet som länsstyrelserna kan stödja genom anslaget till regional utveckling. Eftersom en majoritet i utskottet i betänkande AU 1986/87: 13 förordar högre belopp till de s. k. länsanslagen bör det – under förutsättning av riksdagens bifall till utskottets hemställan på denna punkt – finnas goda förutsättningar att med dessa medel stödja

¹ AU 1986/87: 11 hemställan mom. 78.

² AU 1986/87: 11 hemställan mom. 78.

den aktuella försöksverksamheten i östra Norrbotten. Mot den angivna bakgrunden tillstyrker utskottet kravet i motion 1986/87:A107 (m) att riksdagen skall avvisa förslaget om ytterligare anslag till utvecklingsinsatser i östra Norrbotten.

dels att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. att riksdagen med bifall till motion 1986/87:A107 yrkande 9 avslår propositionen i vad avser begäran om ytterligare medel till anslaget Utvecklingsinsatser i östra Norrbotten.

Särskilt yttrande

Förlängd tid för jobbsökaraktiviteter (mom. 2)

Charlotte Branting och Sigge Godin (båda fp) anför:

Vi delar AMS uppfattning att anvisningstiden före placering av ungdomar i arbete i ungdomslag är för kort. En liknande uppfattning har för övrigt också riksrevisionsverket gett till känna i samband med de utvärderingar av ungdomslagen som verket haft regeringens uppdrag att genomföra.

Den ändring regeringen nu har föreslagit innebär att tiden för arbetssökande förlängs med tre veckor. Från våra utgångspunkter är det en rätt begränsad åtgärd, men den är likväl ett steg i rätt riktning. Det återstår att se om åtgärden är tillräcklig för att motverka att ungdomar hänvisas till placering i ungdomslag när andra alternativ vore möjliga att överväga om man kan handla under mindre tidspress. Blir effekterna av de nya reglerna inte de förväntade finns således anledning att återkomma i frågan.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1983: 1070) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1983: 1070) om arbete i ungdomslag hos offentliga arbetsgivare

dels att 2, 3, 9, 12, 14 och 15 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 14 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Länsarbetsnämnden bedömer hur många platser i ungdomslag som behövs och träffar överenskommelser med landstingskommunen och med statliga myndigheter, kommunalförbund, församlingar och kyrkliga samsälligheter inom nämndens verksamhetsområde om inrättande av sådana platser hos dem. De ungdomar som inte placeras hos en sådan offentlig arbetsgivare skall beredas plats i ungdomslag hos den kommun där de är kyrkobokförda.

Kommuner och landstingskommuner som bedriver verksamhet i aktiebolag, ekonomisk förening, stiftelse eller annan särskild företagsform får träffa överenskommelse med företaget om att platser i ungdomslag skall inrättas där. Om det inte finns synnerliga skäl, skall företaget då vara arbetsgivare för de ungdomar som får sådana platser i ungdomslag.

Efter medgivande av *den offentliga arbetsförmedlingen* får kommuner låta ungdomar i ungdomslag utföra arbetsuppgifter åt enskilda arbetsgivare, om arbetet avser avgränsade arbetsuppgifter som annars inte skulle bli utförda och som inte är lämpligare att utföra inom ramen för någon annan arbetsmarknadspolitisk stödform.

Efter medgivande av *länsarbetsnämnden* får kommuner låta ungdomar i ungdomslag utföra arbetsuppgifter åt enskilda arbetsgivare, om arbetet avser avgränsade arbetsuppgifter som annars inte skulle bli utförda och som inte är lämpligare att utföra inom ramen för någon annan arbetsmarknadspolitisk stödform.

Skogsvårdsstyrelserna får låta ungdomar i ungdomslag utföra arbete åt enskilda arbetsgivare inom skogsbruket.

3 §²

Den offentliga arbetsförmedlingen anvisar ungdomarna arbete i ungdomslag hos den arbetsgivare som *förmedlingen* efter samråd med den unge finner lämpligast.

Länsarbetsnämnden anvisar ungdomarna arbete i ungdomslag hos den arbetsgivare som *nämnden* efter samråd med den unge finner lämpligast.

Ungdomar som anvisas arbete i ungdomslag skall vara anmälda som arbetssökande hos arbetsförmedlingen och, om det inte finns starka personliga skäl för annat, vara oförhindrade att arbeta på heltid och beredda att anta erbjudet lämpligt arbete under tid för vilken de inte har anmält hinder som kan godtas.

¹ Senaste lydelse 1985: 504

² Senaste lydelse 1985: 504

Anvisning skall ske om *arbetsförmedlingen* inte kan finna annan lämplig anställning åt den unge och om inte heller lämplig utbildning kan anordnas eller annan åtgärd vidtas inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program. Ansträngningar att finna annan anställning eller utbildning skall fortsätta under hela den tid då den unge har plats i ett ungdomslag. Senast när den unge har arbetat i ett ungdomslag under fyra månader skall *arbetsförmedlingen* upprätta en särskild plan över hur anställningen i ungdomslaget skall övergå till annan verksamhet.

Anvisning skall ske, om *länsarbetsnämnden* inte kan finna annan lämplig anställning åt den unge och om inte heller lämplig utbildning kan anordnas eller annan åtgärd vidtas inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program. Ansträngningar att finna annan anställning eller utbildning skall fortsätta under hela den tid då den unge har plats i ett ungdomslag. Senast när den unge har arbetat i ett ungdomslag under fyra månader skall *länsarbetsnämnden* upprätta en särskild plan över hur anställningen i ungdomslaget skall övergå till annan verksamhet.

9 §³

En medlem i ett ungdomslag har, om det inte utan svårigheter kan ordnas på annan tid, rätt till ledighet med bibehållna anställningsförmåner för att besöka arbetsförmedlingen eller på annat sätt söka arbete.

Ungdomarna skall i genomsnitt två timmar varje vecka delta i kurser som *arbetsförmedlingen* anordnar om hur arbetsmarknaden fungerar och om hur man söker arbete. Sådana kurser bör även ge kunskaper om möjligheterna till vidareutbildning och om arbetsmarknadspolitiska stödåtgärder. De ungdomar som arbetar i ett ungdomslag mer än sex timmar varje dag har rätt till ledighet under den tid de deltar i kursen. Under denna tid har de rätt till samma anställningsförmåner som om de hade arbetat. Andra ungdomar har rätt till anställningsförmåner med belopp motsvarande det utbildningsbidrag som lämnas enligt bestämmelserna om sådant bidrag vid arbetsmarknadsutbildning.

Ungdomarna skall i genomsnitt två timmar varje vecka delta i kurser som *länsarbetsnämnden* anordnar om hur arbetsmarknaden fungerar och om hur man söker arbete. Sådana kurser bör även ge kunskaper om möjligheterna till vidareutbildning och om arbetsmarknadspolitiska stödåtgärder. De ungdomar som arbetar i ett ungdomslag mer än sex timmar varje dag har rätt till ledighet under den tid de deltar i kursen. Under denna tid har de rätt till samma anställningsförmåner som om de hade arbetat. Andra ungdomar har rätt till anställningsförmåner med belopp motsvarande det utbildningsbidrag som lämnas enligt bestämmelserna om sådant bidrag vid arbetsmarknadsutbildning.

12 §⁴

Arbetsförmedlingen skall återkalla anvisningen till arbete i ungdomslag för den som,

1. utför annat förvärvsarbete som inte enbart är tillfälligt eller av obetydlig omfattning,

Länsarbetsnämnden skall återkalla anvisningen till arbete i ungdomslag för den som,

1. utför annat förvärvsarbete som inte enbart är tillfälligt eller av obetydlig omfattning,

³ Senaste lydelse 1985: 504⁴ Senaste lydelse 1985: 504

2. avvisar annat erbjudet lämpligt arbete.

3. utan att uttryckligen avvisa sådant arbete ändå genom sitt uppträdande uppenbarligen vållar att anställning inte kommer till stånd, eller

4. utan giltig anledning inte deltar i sådan kurs som avses i 9 § andra stycket.

En anvisning får, om det är skäligt, också återkallas för en medlem i ett ungdomslag som avvisar ett erbjudande om arbetsmarknadsutbildning eller om plats i yrkesinriktad rehabilitering.

Genom återkallelse av en anvisning skiljs den unge från anställningen.

14 §

Arbetsförmedlingen skall anvisa arbete i ungdomslag senast tre veckor från det att den unge har anmält sig som arbetssökande hos *förmedlingen* och uppfyllt villkoren i övrigt för anvisning. Har den unge anmält sig efter att ha slutat skolan eller annan utbildning som inte har varit helt kortvarig, skall anvisningen i stället ske senast efter tre månader.

Har någon skilts från sin anställning enligt 11 eller 12 § får en ny anvisning inte ske förrän efter fyra veckor. *Arbetsförmedlingen* skall på nytt anvisa arbete i ungdomslag senast sju veckor efter det att anställningen upphörde. Detta gäller även när den unge har begärt prövning av beslut och saken inte har slutligt avgjorts. Har den unge uppfyllt villkoren för anvisning först efter det att anställningen upphörde, räknas sjuveckorstiden från denna senare tidpunkt.

Om anvisning inte sker inom föreskriven tid eller om den unge tilldelas uppgifter som inte är lämpliga på det sätt som anges i 4 §, har den unge rätt till lön från arbetsgivaren eller, om den unge inte är anställd, ersättning från kommunen motsvarande den dagpenning från en erkänd arbetslöshetskassa som den unge har förvärvat rätt till. Ersättningen är 100 kronor per dag om den unge inte har rätt till dagpen-

2. avvisar annat erbjudet lämpligt arbete,

3. utan att uttryckligen avvisa sådant arbete ändå genom sitt uppträdande uppenbarligen vållar att anställning inte kommer till stånd, eller

4. utan giltig anledning inte deltar i sådan kurs som avses i 9 § andra stycket eller 14 a §.

Länsarbetsnämnden skall anvisa arbete i ungdomslag senast tre veckor efter det att den unge har anmält sig som arbetssökande hos *arbetsförmedlingen* och uppfyllt villkoren i övrigt för anvisning. Har den unge anmält sig efter att ha slutat skolan eller annan utbildning som inte har varit helt kortvarigt, skall anvisningen i stället ske senast efter tre månader.

Har någon skilts från sin anställning enligt 11 eller 12 § får en ny anvisning inte ske förrän efter fyra veckor. *Länsarbetsnämnden* skall på nytt anvisa arbete i ungdomslag senast sju veckor efter det att anställningen upphörde. Detta gäller även när den unge har begärt prövning av beslut och saken inte har slutligt avgjorts. Har den unge uppfyllt villkoren för anvisning först efter det att anställningen upphörde, räknas sjuveckorstiden från denna senare tidpunkt.

Om anvisning inte sker inom föreskriven tid eller om den unge tilldelas uppgifter som inte är lämpliga på det sätt som anges i 4 §, har den unge rätt till lön från arbetsgivaren eller, om den unge inte är anställd, ersättning från kommunen motsvarande den dagpenning från en erkänd arbetslöshetskassa som den unge har förvärvat rätt till. Ersättningen är 100 kronor per dag om den unge inte har rätt till dagpen-

Nuvarande lydelse

ning eller om dagpenningen är lägre än det beloppet. Beslut om sådan lön eller ersättning fattas på den unges begäran av *arbetsförmedlingen*.

Föreslagen lydelse

ning eller om dagpenningen är lägre än det beloppet. Beslut om sådan lön eller ersättning fattas på den unges begäran av *länsarbetsnämnden*.

AU 1986/87:19

Bilaga

14 a§

Länsarbetsnämnden får bestämma att den som anvisas arbete i ungdomslag, i stället för att utföra sådant arbete, under högst tre veckor skall delta i sådana kurser som avses i 9 § andra stycket i den omfattning som nämnden finner lämplig. Under denna tid utgår samma anställningsförmåner som annars skulle ha utgått för arbetet.

15 §

Beslut som *arbetsförmedlingen* eller en *länsarbetsnämnd* fattar enligt 11 eller 12 § eller 14 § tredje stycket får överklagas genom besvär hos arbetsmarknadsstyrelsen. Arbetsmarknadsstyrelsens beslut får överklagas genom besvär hos försäkringsöverdomstolen, om inte annat följer av lagen (1969:93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt. I övrigt får beslut som fattas av *arbetsförmedlingen* eller en *länsarbetsnämnd* inte överklagas.

Beslut om att vidta en åtgärd som avses i 11 § och återkallelsebeslut enligt 12 § gäller omedelbart. Upphävs ett sådant beslut sedan det har överlämnats för prövning eller efter besvär, har den unge rätt till ersättning från arbetsgivaren motsvarande förlorad lön enligt 8 §. Den som har anvisats annat arbete i ungdomslag eller fått annan anställning eller utbildningsbidrag har dock för tiden därefter inte sådan rätt till ersättning.

På tvister mellan arbetsgivare och arbetstagare som inte gäller beslut enligt 11 § tillämpas lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Beslut som *länsarbetsnämnden* fattar enligt 11 eller 12 § eller 14 § tredje stycket får överklagas hos arbetsmarknadsstyrelsen. Arbetsmarknadsstyrelsens beslut får överklagas hos försäkringsöverdomstolen, om inte annat följer av lagen (1969:93) om begränsning av samhällsstöd vid arbetskonflikt. I övrigt får beslut som fattas av *länsarbetsnämnden* inte överklagas.

Beslut om att vidta en åtgärd som avses i 11 § och återkallelsebeslut enligt 12 § gäller omedelbart. Upphävs ett sådant beslut sedan det har överlämnats för prövning eller efter överklagande, har den unge rätt till ersättning från arbetsgivaren motsvarande förlorad lön enligt 8 §. Den som har anvisats annat arbete i ungdomslag eller fått annan anställning eller utbildningsbidrag har dock för tiden därefter inte sådan rätt till ersättning.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1987.

